

SÈRIE CONFLICTES OBLIDATS

NEPAL

Institut de Drets
Humans de Catalunya

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior,
Relacions Institucionals i Participació
Oficina de Promoció de la Pau
i dels Drets Humans

ÍNDEX

Presentació	... 3
I. Nepal, en procés de pau, <i>María Campuzano Guerra.</i>	... 5
1. Introducció	... 5
2. Situació geopolítica: dades d'interès	... 6
- Escenari geogràfic	... 7
- Població	... 8
- Recursos naturals	... 10
- Economia	... 10
- Partits polítics	... 11
3. Història moderna de Nepal	... 12
- Dinastia Shah	... 12
- El règim dels Rana	... 13
- Gestació del conflicte	... 16
- Conflicte armat intern	... 19
- Camí cap a la pau	... 31
4. El paper dels diferents actors internacionals	... 34
- Índia	... 34
- Xina	... 38
- Estats Units	... 39
- Regne Unit	... 40
- Unió Europea	... 42
- Nacions Unides	... 43
5. La situació dels drets humans	... 45
- Respecte dels drets humans i del dret internacional humanitari dins del context de conflicte armat	... 45
- Respecte als drets civils i polítics	... 52
- Problemes de drets humans no vinculats al conflicte	... 54
6. Consideracions finals	... 56
Annex: Cronologia	... 58
Referències bibliogràfiques i recursos d'Internet	... 69

II. Síntesi històrica i introducció al conflicte,	...	73
<i>Mario López Areu</i>		
1. Introducció al conflicte	...	73
2. Causes	...	75
3. Conseqüències	...	80
4. Context i impacte internacional	...	81

III. Una oportunitat històrica per al procés de pau a Nepal,	...	83
<i>Maria Villemas Ariño</i>		
1. Antecedents de l'actual procés de pau	...	84
2. La revolució popular i les negociacions de pau	...	86
3. L'agenda de les negociacions	...	88

IV. Nepal: la situació dels drets humans,	...	93
<i>Jordi Baltà</i>		
1. Introducció	...	94
2. Impunitat	...	96
3. Restriccions a la llibertat d'expressió	...	98
4. Impacte sobre la població civil	...	100
5. Balanç final i situació actual	...	103

Abreviatures utilitzades

NKP-EML: Partit Comunista de Nepal Marxista Leninista Unificat

NKP-M: Partit Comunista de Nepal Maoista

NCP: Partit del Congrés de Nepal

ONU: Organització de les Nacions Unides

Presentació

Fins al final de la Guerra Freda, existia una mena de convenciment general en el sentit que tots els conflictes armats que es produïen arreu del món eren, d'una manera o altre, "externalitats" de la política de blocs (els casos de Corea o Vietnam en serien l'exponent més emblemàtic). Després de la caiguda del Mur de Berlín, però, la conflictivitat arreu del món no s'ha aturat i durant els disset anys transcorreguts des del final de la Guerra Freda s'han comptabilitzat, segons el prestigiós SIPRI suec, 121 conflictes armats en 81 localitzacions diferents, amb xifres anuals que van arribar als 51 conflictes actius els anys 1991 i 1992, però que es mantenen al voltant dels 30 – 32 conflictes "vius" cada any des de fa un decenni.

Aquesta radiografia de la realitat mundial contrasta amb la informació que ofereixen els mitjans de comunicació, sovint centrada en un o dos conflictes molt mediàtics (com poden ser els d'Iraq o Palestina) i que oblida que en d'altres indrets hi ha nivells de violència i injustícia similars. És clar que la capacitat informativa i analítica dels mitjans de comunicació està limitada per qüestions de temps i espai, així com per d'altres factors que intervenen en l'oblit i abandonament que pateixen la major part dels conflictes que romanen actius actualment. Però no és menys cert que aquests conflictes oblidats – invisibles – són ignorats per la immensa majoria de la societat, que en desconeix no només els fets, sinó també les greus repercussions sobre els drets fonamentals de milions de persones. No cal recordar aquí que la guerra és la negació per excel·lència dels drets humans i que només un context de pau estable i justa fa possible el respecte, garantia i exercici dels drets humans i les llibertats fonamentals.

Amb aquesta convicció, l'Institut de Drets Humans de Catalunya (IDHC), amb el suport del Programa per a la creació de l'Institut per

la Pau de la Generalitat de Catalunya, ha iniciat un **Programa sobre Conflictes Oblidats**.

El Programa aborda dues línies d'intervenció: en primer lloc, la sensibilització, a través de taules rodones de debat (se n'han celebrat dues al llarg del mes d'octubre de 2006) i la creació d'un espai web en el portal de l'Institut (www.idhc.org) amb recursos sobre cadascun dels conflictes treballats; i, en segon lloc, la realització de treballs de recerca i difusió monogràfics, que ara presentem. Amb una periodicitat de tres monografies cada curs acadèmic, els i les investigadores de l'Institut abordaran les claus d'un conflicte oblidat, des de la perspectiva del dret internacional dels drets humans.

Iniciem aquesta sèrie de publicacions amb un estudi sobre el conflicte del Nepal, a càrrec de Maria Campuzano, llicenciada en Dret (UB) i col·laboradora de l'Institut, al què acompanya el text de les ponències presentades a la jornada celebrada el 26 d'octubre d'enguany, a càrrec de Mario López, Maria Villellas i Jordi Baltà. Un conflicte que ha tingut moments de gran virulència al llarg dels darrers anys, però que sembla haver entrat en una fase de resolució, encara inestable, després de l'estiu de 2006. El fet que conflictes armats aparentment enquistats i irresolubles, com el que ara presentem, tinguin una sortida pacífica, justa i d'acord amb estàndards internacionals de protecció dels drets humans ens sembla el millor al·licient per a continuar la nostra tasca com a Institut de Drets Humans de Catalunya.

Dr. Jaume Saura Estapà

President de l'IDHC

Barcelona, 4 de desembre de 2006

Nepal, en procés de pau

María Campuzano Guerra*

1. Introducció¹.

Després de més de deu anys de guerra civil, el Nepal negocia avui el seu procés de pau. Els constants enfrontaments entre la guerrilla maoista i les forces de seguretat de l'Estat s'han cobrat més de 13.000 víctimes mortals. Els drets humans han estat violats sistemàticament per ambdues parts al llarg del conflicte i en els últims anys aquesta situació s'ha agreujat. Des de que el seu rei, Gyanendra, va accedir al poder l'any 2001 ja ha declarat dues vegades l'estat d'emergència. Ben lluny de solucionar el conflicte, aquest no ha fet més que agreujar-se. La societat nepalesa, cansada de veure la incapacitat dels seus dirigents polítics per tal de posar fi al conflicte, es va llançar al carrer l'abril del 2006, per a exigir al monarca el restabliment del legislatiu i el retorn a la democràcia. Les actuals negociacions entre el govern i la guerrilla situen al Nepal davant d'una oportunitat històrica per assolir la pau.

L'objectiu d'aquesta investigació és, doncs, donar a conèixer la situació de conflicte que viu el Nepal i l'actual procés de pau, amb especial referència a la situació dels drets humans. En primer lloc, es farà una breu referència a la seva situació geopolítica i, posteriorment, es realitzarà la síntesi històrica i l'anàlisi del context internacional per, finalment, aprofundir en la situació dels drets humans.

* Llicenciada en dret. Investigadora de l'Institut de Drets Humans de Catalunya

¹ Article traduït del castellà per Sílvia Llimos

Aquesta investigació finalitza el seu estudi al setembre de 2006, però els esdeveniments dels últims mesos mereixen un esment especial. El 21 de novembre de 2006 el líder de l'escamot maoista, Prachanda, i el primer ministre, Girija Prasad Koirala han signat un acord de pau que preveu la incorporació de l'escamot maoista en el Parlament i en el Govern després del seu desarmament. Així mateix, es celebraran eleccions per a una Assemblea Constituent que decidirà sobre el futur de la monarquia.

1. Situació geopolítica: dades d'interès

El Nepal és un Estat d'Àsia Meridional denominat oficialment Regne del Nepal, la capital del qual és Katmandú.

Fins el 18 de maig del 2006, el Nepal era l'únic Estat del món que, constitucionalment, es declarava un Estat Hindú. D'acord amb el cens de l'any 2001, el 80,6% dels nepalesos són hindús, el 10,7% budistes i el 4,2% són musulmans. El 3,6% són Kirat (una religió indígena), el 0,5% cristians i el 0,4% es classifiquen en altres grups.

La rupia nepalesa és la moneda oficial.

La festa nacional del Nepal és l'11 de gener, quan es commemora la unificació, l'any 1768 per part de Prithvi Narayan Shah, de diferents principats de la Vall de Katmandú sota el nom de Regne de Gorka. Se'l coneix com el dia nacional de la Unitat i coincideix amb l'aniversari del primer rei Shah. El Nepal té un clima subtropical monsó. Les condicions climàtiques i precipitacions són diverses segons la zona, el nord es caracteritza per estius frescos i hiverns durs, en canvi el sud té un estiu subtropical i un hivern temperat.

Les temperatures oscil·len entre els 5° C i els 47° C a la regió del Terai, els 0° i els 28° als pujols i per sota dels 0° C i els 16° C a l'Himalaya.

Escenari geogràfic

El Nepal, amb una superfície de 147.181 km², limita pel nord amb la regió autònoma del Tibet, ocupada per Xina, i amb l'Índia per l'est, el sud i l'oest.

El fet que el Regne es trobi en una de les àrees més muntanyoses del món contribueix al seu aïllament i ha dificultat l'explotació dels seus recursos naturals. A l'interior del país es troben localitzades 9 de les 10 muntanyes més altes del món, entre elles la més alta, l'Everest amb 8.850m d'alçada.

El territori es troba dividit en tres zones: la muntanya, els pujols i la zona del Terai. La regió del Terai, a la frontera amb l'Índia, és part de la conca dels Rius Ganges i Indus i es caracteritza per ser càlida i humida. La regió dels pujols (Pahar) limita amb les muntanyes, i la

seva alçada varia entre els 1000 i els 4000 metres d'altura. Aquesta regió es troba emmarcada entre dues serralades de baixa altura, el Mahbarat Lek (també conegut com el Petit Himalaya) i els pujols Shiwalik (o serralada de Churia) que constitueixen un cinturó de pujols que abasten la vall de Katmandú, la més fèrtil i urbanitzada de les valls transversals. Tot i el seu aïllament geogràfic i el seu escàs potencial econòmic, aquest territori ha estat el centre cultural i polític de Nepal. A diferència de les valls, les zones per sobre dels 2500 metres estan escassament habitades.

El Nepal i Bangladesh no comparteixen frontera tot i trobar-se separats per una distància de només 24 Km. coneguda com a *coll de gallina*. Aquest petit territori connecta els Estats del nord-est de l'Índia amb la resta del territori i, tot i estar fortament controlat per l'exèrcit de l'Índia, és una zona de trànsit entre rebels de Bangladesh i guerrillers maoistes nepalesos que intenten fugir dels seus respectius governs. Així mateix s'utilitza pel tràfic d'armes i d'estupefaents.

Població

La població nepalesa es xifra aproximadament en uns 27.1 milions d'habitants². Segons el cens realitzat l'any 2001, a Katmandú hi vivien més de 500.000 persones. La resta de ciutats de més de 100.000 habitants eren Biratnagar, Birgunj, Lalitpur i Pokhara.

L'índex d'alfabetització actual és d'un 34,9% pel que fa al gènere femení i d'un 62,7% pel que fa al gènere masculí.

² Dades obtingudes del cens de la UNFPA actualitzat el 15 d'octubre de 2005

L'any 2005, el Nepal ocupava el 136è lloc d'entre els 177 països qualificats segons l'Índex de Desenvolupament Humà, el 74è (d'entre els 103 països en desenvolupament) segons l'índex de pobresa humana i el 106è segons l'Índex de Desenvolupament Relatiu al Gènere (d'entre 140 països).

Amb un ingrés nacional brut per càpita de 237 USD, la majoria dels nepalesos són pobres i viuen en un sistema social patriarcal dominat per una jerarquia de castes i classes³. Com ja veurem més endavant, per entendre la situació de pobresa que travessa el Nepal no podem deixar de costat el conflicte intern que viu el país. El número de víctimes mortals supera les 13.000 des de l'inici del conflicte, les infraestructures han quedat destruïdes, milers de persones desplaçades, moltes xarxes socials i comunitats desarrelades i diverses indústries paralitzades. La violència perpetrada tant per part del grup maoïsta com pels òrgans del propi Estat ha generat un clima de terror i d'inseguretat que ha contribuït significativament a agreujar la ja existent situació de pobresa.

El Nepal és un país en el qual conviuen uns 61 grups ètnics amb els seus propis idiomes i estils de vida. El nepalès és l'idioma oficial i la llengua materna majoritària. El segon idioma més parlat és el Maithili. L'anglès, cada vegada és més important, s'ha convertit en obligatori a les escoles públiques i a la Universitat. No obstant això, segons el cens realitzat l'any 2001, al Nepal hi conviuen més de 92 llengües diferents i un nombre indeterminat de llengües catalogades com a "desconegudes". La majoria d'aquestes llengües només es parlen en determinades àrees però el més habitual entre els nepalesos és conèixer-ne més d'una.

³ Veure el programa de les Nacions Unides pel Desenvolupament humà (PNUD). Informe sobre el desenvolupament humà l'any 2005.

Recursos naturals

Els recursos naturals del Nepal són insuficients per a cobrir les necessitats de la seva població. El combustible és força escàs i les reserves de petroli no han augmentat. Els recursos renovables, en concret les terres conreades, són potser el major recurs econòmic, no obstant això, l'energia hidràulica gairebé no s'utilitza. Els metalls més valuosos que posseeixen són l'or, el plom i el zinc, però només aquests dos últims són amb els que comercien. Altres minerals no metàl·lics com el marbre, el talc i especialment la pedra calcària, són comercials.

El terreny muntanyós del Nepal dificulta l'ús de la terra, almenys una tercera part de la terra no és apta per l'agricultura. La major part d'aquesta es concentra als pujols i a la regió del Terai.

Economia

L'economia del Nepal es caracteritza per la dependència de l'agricultura, la poca exportació però forta dependència del comerç, el desequilibrat desenvolupament regional, la dependència de l'ajuda estrangera, l'excessiu control governamental i normatiu i per la insuficiència en les empreses públiques i en l'administració.

D'acord amb la constitució de 1990, el govern té la responsabilitat econòmica fonamental de crear una economia independent a través d'una distribució equitativa dels recursos i els beneficis econòmics, fomentant la creació d'empreses públiques i privades. No obstant això, per tal de dur a terme aquests objectius era necessari realitzar una sèrie de reformes econòmiques que encara avui estan per materialitzar-se. Abans de 1990, l'economia, a l'igual que el país,

estava aïllada del món i les relacions econòmiques internacionals eren bàsicament amb l'Índia i la Xina. A partir de 1990, el govern va adoptar polítiques de mercat orientades a la liberalització de l'economia domèstica i del comerç. Aquestes polítiques es van focalitzar en privatitzar indústries estatals i crear projectes d'empreses conjuntes, particularment institucions financeres, fet que va provocar crítiques que asseguraven que, aquestes mesures, només beneficiaven les àrees urbanes i les elits rurals.

Partits polítics

Des de la restauració de la democràcia el 1990, els partits polítics han estat els actors que més han influït en la política, però la seva popularitat i eficàcia ha anat disminuint. Els partits polítics, freqüentment, representen les diferents identitats socials i, sovint, les castes dominants.

Els tres partits polítics més importants són:

- *Partit Comunista del Nepal-Unió Marxista Leninista* (NKP-EML): va sorgir el gener de 1991 després de la fusió entre el Partit Comunista del Nepal (Marxista-Leninista) i el Partit Comunista del Nepal (Marxista) ambdós provinents de l'històric Partit Comunista del Nepal creat el 1949.

- *Partit del Congrés del Nepal* (NCP) fundat el gener de 1947: es va formar a l'exili (Índia) com a resultat de la fusió entre el Congrés Nacional Nepalès i el Congrés Democràtic Nepalès. És el partit polític de la dreta, caracteritzat per donar suport al sistema monàrquic i

l'únic que no va ser prohibit durant el Sistema Panchayat⁴. El seu líder és Girija Prasad Koirala.

- *Partit del Congrés Democràtic del Nepal*: es va escindir del NCP el 2002. El seu líder és Sher Bahadur Deuba.

2.Història moderna de Nepal

En aquest apartat es realitzarà una síntesi històrica que analitzarà el període comprès entre la dinastia dels Shah fins l'actual situació de conflicte i l'incipient procés de pau.

Dinastia Shah

La dinastia Shah va ser fundada l'última meitat del s.XVIII per Prithvi Narayan Shah, rei Gorka. Aquest rei va ser qui, el 1768, va conquerir Katmandú i va unificar els petits i dispersos principats feudals sota un mateix regne, designant Katmandú com la capital de la vall. El regnat de Gorka no va assolir una expansió territorial important fins que Prithvi Narayan Shah va arribar al poder. El rei Gorka va dur a terme una estratègia militar molt astuta ja que comptava amb l'assistència financera i l'armament que l'Índia li proporcionava, i va crear aliances amb els estats veïns o va comprar-los la seva neutralitat. Així, va aconseguir derrotar els tres reis malles el 1769 i va continuar les seves conquestes fins l'any 1773, quan va ocupar l'est del Nepal. Finalment, l'any 1792, la breu guerra amb el Tibet va posar fi a la seva expansió territorial.

⁴ Es reserva un apartat específic per fer referència a aquest sistema del govern, pàg. 7

El 1814 va tenir lloc la guerra anglo-nepalesa amb la Companyia Britànica de les Índies Occidentals que va finalitzar dos anys més tard amb el Tractat de pau de Sugauli, pel qual el Nepal cedia una part del territori de la Regió del Terai i d'altres territoris fronterers a l'Imperi Britànic aconseguint, així, la retirada de les seves tropes.

El Nepal és l'únic país del sud-est asiàtic, al costat de Tailàndia, que no ha estat mai colonitzat. Amb el Tractat de Sugauli, el Nepal mantenia la seva independència política però havia de sotmetre qualsevol decisió a l'aprovació del Regne Unit. Aquesta situació es va allargar fins que, el 1923, va recuperar plenament la seva sobirania.

El règim dels Rana

En les dècades posteriors a la pau de 1816, l'administració interna i la política exterior estaven en mans dels primers ministres, els *mukhatiyar*, que, poc a poc van intentar enfortir el seu poder davant del rei.

El 1846 va tenir lloc un esdeveniment històric que va estar a punt de relegar la monarquia a l'ostracisme: *la matança de Kot*. La matança cortesana va ser perpetrada pel general Yang Bahadur Rana qui, aprofitant les intrigues i els assassinats que la família real aplegava, va acabar amb els principals polítics i homes forts del govern quan es trobaven reunits a la cort de Kot. El general es va proclamar primer ministre després d'obligar al rei Rajendra a abdicar en favor del seu fill Surendra, relegant la seva figura a quelcom merament figuratiu. Bahadur Rana va fundar una dinastia ministerial paral·lela a la dels reis Shah. Tot i que els Shah

continuaven com a caps nominals de l'Estat, eren els Rana, primers ministres pel dret d'herència familiar, qui posseïen el poder absolut.

Aquesta època es va caracteritzar per una administració ineficaç que va afectar el desenvolupament de la política i, principalment, el desenvolupament rural al delegar l'autoritat a reis locals i terratinents que actuaven com a dictadors. Però sota el seu mandat es van realitzar algunes polítiques positives pel país: es va abolir l'esclavitud el 1929, es van establir escoles i fàbriques i es van mantenir bones relacions amb els britànics, fet que els va ajudar a mantenir la seva independència nacional durant l'era colonial però que també va impedir el desenvolupament econòmic del país. Els Rana van fer tot el possible per mantenir el Nepal aïllat de totes aquelles transformacions polítiques i industrials que estaven tenint lloc en d'altres parts del món. No hi havia Constitució escrita, drets bàsics ni llibertats fonamentals del poble. Els conceptes de poder judicial independent, imperi de la llei i garantia dels drets humans no existien.

Els Rana es van mantenir al poder gràcies al suport que prestaven als anglesos. Així van lluitar al costat dels britànics en el motí de Cipayos el 1857 i van donar suport durant la Primera i la Segona Guerra Mundial col·laborant amb el reclutament de mercenaris *gurkhas*⁵.

Però la dinastia dels Rana va arribar a la seva fi no només per l'enemistat que li professava el seu poble sinó també per una sèrie d'esdeveniments externs que van precipitar la seva derrota. El final

⁵ Els gurkhas (a vegades escrit gorkhas) són un poble originari del Nepal, la dinastia dels quals fou fundadora del Regne del Nepal. Són coneguts per la seva intervenció en les unitats especials de les forces armades del Regne Unit i de l'Índia.

del domini britànic sobre l'Índia el 1947 i la revolució comunista de la Xina el 1949 van fer trontollar els fonaments sobre els quals es donava suport al poder dels Rana. Des del 1920 s'havia gestat a l'Índia una oposició al govern dels Rana. Alguns nepalesos que havien tingut l'oportunitat d'estudiar a universitats índies es van veure marginats per la jerarquia dels Rana i molts d'ells van optar per l'exili. Aquests, que van prendre part activa en la independència de l'Índia, pretenien alliberar el país de l'ocupació autocràtica interna. Així, es van formar partits polítics com el Prajaparishadand o el Congrés Rastriya Nepalès que pretenien organitzar el moviment popular i militar per a derrotar als Rana. Aquest Moviment va culminar quan, el 6 de novembre de 1950, Tirbhuván Bir Bikram, rei del Nepal des de 1910, va escapar-se a l'Índia al costat del príncep hereu Mahendra i part de la família real. Des d'allà, el rei, amb la força dels moviments anti-rana i el suport de Nehru⁶, va liderar el moviment opositor en contra dels Rana.

Davant la fugida del monarca, els Rana es van veure amb la necessitat de nomenar un nou rei per a seguir governant, ja que, tot i que no tenia poder, sí que donava legitimitat al primer ministre. Però Tirbhuván no va poder endur-se a tots els membres de la família real. El seu nét, el segon fill del príncep hereu Mahendra es trobava aquell dia a casa d'uns familiars. Els Rana van coronar-lo rei a l'edat de tres anys. El nom del nen era Gyanendra Bir Bikram Shah, l'actual rei del Nepal. El seu primer regnat va durar tot just 2 mesos. Els Rana, davant l'odi del seu poble i veient que no hi havia una altra forma de mantenir-se al poder que usar la força de les armes, es van veure obligats a retornar el poder al rei

⁶ Sri Pandit Jawaharlal Nehru va ser el segon líder del moviment per l'alliberació de l'Índia i, posteriorment, primer ministre d'aquest país des del 1947 fins el 1964.

Tirbhuván que tornava a Katmandú el febrer de 1951 proclamant l'inici d'una nova etapa democràtica al Nepal.

Gestació del conflicte

Primer intent de Reforma

Durant el seu regnat, Tirbhuván va mantenir gelosament la monarquia absoluta i va morir prematurament sense haver complert els cinquanta anys. El va succeir el seu fill Mahendra qui, el 1959, va dur a terme la primera reforma política que va consistir en la creació de la primera constitució multipartidista i en la convocatòria d'eleccions per a una càmera de representants. El triomf en aquells comicis el va obtenir el Partit del Congrés Nepalès (NCP) que, des de la revolució de 1951, havia donat suport als Shah.

El rei Mahendra, al llarg del seu regnat va destituir al primer ministre en diverses ocasions: el 1955, per primer cop, només arribar al poder, novament el 1957 i, per últim cop el desembre de 1960, poc després que el NCP assumís el poder quan ostentava el càrrec de primer ministre Bishewar Prasad Koirala. Però, aquesta última vegada, el rei no es va conformar només amb destituir el primer ministre sinó que va suspendre el parlament i la Constitució i va fer empresonar als dirigents del NCP. Amb aquesta actuació es va esvaïr tota esperança d'un període democràtic al Nepal.

Sistema Panchayat

El 1962, el Rei va aprovar una constitució que prohibia els partits polítics i establia un sistema de govern denominat Panchayat. Amb aquest sistema el monarca exercia el poder absolut sobre els seus súbdits sense control institucional, existia un únic partit polític, el

monàrquic, i el rei es reservava el poder de designar el primer ministre.

Aquest sistema es va mantenir durant tot el seu regnat i part del de Birendra qui, el 1980, va convocar un referèndum per determinar si el país volia continuar o no amb el Sistema Panchayat. Els resultats van sortir favorables al sistema amb una majoria del 55%, una majoria tan ajustada que va fer veure al rei la necessitat d'un canvi polític. Per això, el maig de 1981, es van celebrar eleccions dintre del Sistema Panchayat i Surya Bahadar Thapa va ser triat primer ministre. Dos anys després, el seu govern va caure a causa d'un escàndol de corrupció i de la crisi alimentària que afectava al país, i va ser reemplaçat per Lokendra Bahadur Chand. A partir d'aquí va sobrevenir un període d'inestabilitat dintre de l'únic partit legal del Nepal que va acabar dividint-se en fraccions, unes que donaven suport a Thapa i unes altres que donaven suport a Chand.

Al seu torn, les relacions exteriors del Nepal amb els seus països veïns no milloraven. La disputa comercial amb l'Índia, el 1989, va donar lloc al bloqueig de fronteres amb Dheli i va afectar enormement la seva economia. El fet de perdre les rutes essencials de comerç i exportació va devastar l'economia del Nepal que ja es trobava sota mínims, amb una producció agrícola molt reduïda, acomiadaments massius a les fàbriques, i amb una inflació cada vegada més gran.

Segon intent de reforma

Els partits polítics, cansats del Sistema Panchayat, van iniciar un període de vagues. El 1990 les elits professionals i les classes populars d'esquerra capitanejades pel NCP i les faccions comunistes

agrupades al Front Unit d'Esquerra, es van manifestar per a demanar a Birendra una Constitució multipartidista, l'establiment d'una monarquia parlamentària i la convocatòria d'eleccions de llista múltiple. Aquestes manifestacions van ser reprimides brutalment per les forces de seguretat causant la mort de més d'un centenar de manifestants i detencions massives. Tot això no va aconseguir frenar la força d'aquest moviment popular (Jana Andolan), que no va parar fins a aconseguir que, el 8 d'abril, Birendra acceptés el multipartidisme i la formació d'un govern de coalició presidit pel NCP. Bhattarai, president del partit del Congrés del Nepal, va encapçalat el gabinet compost pels representants dels partits polítics i per grups de drets humans. Després de contínues negociacions entre el rei i el nou gabinet, el 9 de novembre de 1990, es va promulgar una nova Constitució amb disposicions que feien referència, entre d'altres, als drets humans i al dret de vot, i en la qual, la sobirania pertanyia al poble.

El mes de maig de 1991 es convoquen les primeres eleccions legislatives plurals en 32 anys. El NCP es proclama guanyador i Girija Prasad Koirala es converteix en primer ministre. La restauració de la democràcia va impregnar d'optimisme el poble del Nepal però, a finals dels anys 90, van succeir-se diversos esdeveniments que van convertir aquest període en una de les etapes més difícils de la seva història. L'alta inflació i l'important deute extern que afrontava el país impossibilitaven al govern a l'hora de dirigir el desenvolupament de l'economia i d'intentar alleujar la pobresa. A més, el nou clima polític va permetre que diversos grups socials poguessin expressar unes reivindicacions ètniques i lingüístiques que durant molt de temps havien mantingut en silenci, reclamant, així, canvis polítics.

El 15 de novembre de 1994 es van tornar a celebrar eleccions. Aquest cop les va guanyar per majoria simple la principal força d'esquerres, el Partit Comunista del Nepal-Marxista Leninista Unificat (NKP-EML), la primera força d'aquestes característiques que arriba al poder de forma democràtica en tot el continent asiàtic i, fins i tot. Però el seu govern no va arribar a l'any de vida ja que va ser derrocat per una moció de censura presentada pels congressistes el setembre de 1995. A partir d'aquí van governar en coalicions inestables les dues formacions conservadores i liberals més influents i que donaven suport a Birendra: el NCP i el Partit Nacional Democràtic.

Conflicte armat intern

Inestabilitat política

El conflicte armat va començar el mes de febrer de 1996 quan el Partit Comunista del Nepal-Maoista (NKP-M), una escissió del NKP-EML que no compartia la desviació parlamentària del Partit, fart del feudalisme que encara imperava en les àrees rurals i de no veure assolits els seus objectius polítics, va iniciar un aixecament conegut com "*la guerra del poble*". Les seves principals aspiracions eren enderrocar la monarquia i, a través d'una república popular, acabar amb les desigualtats socials i els vestigis del feudalisme. Els rebels no creien en el sistema de castes heretat del sistema indi que donava lloc a grans desigualtats socials. Però, més profund que tot això, el seu moviment va sorgir com a resposta al malestar social creixent motivat per la falta de respostes per part del govern davant d'una pobresa que afectava el 40% de la població.

Malgrat que els maoistes havien amenaçat diverses vegades amb la lluita armada, els atacs van agafar per sorpresa les forces de seguretat de l'Estat i la majoria del país. En un primer moment, el govern no donava importància al moviment insurgent però, l'any 2000, aquest s'havia expandit per gairebé dos terços del territori nepalès. Per por de provocar una escalada del conflicte, Birendra no es decidia a llençar l'exèrcit a lluitar contra l'escamot.

La inestabilitat que regnava a les institucions no ajudava en absolut i la situació de conflicte cada vegada anava a més, fet que va agreujar el debilitament del govern i la seva incapacitat a l'hora d'afrontar, no només els problemes polítics, sinó també els econòmics. Tot i que la indústria tèxtil i el turisme tenien un bon rendiment econòmic, el Nepal no deixava d'estar a la cua dels països asiàtics en desenvolupament.

La guerrilla va anar creixent poc a poc. Per finançar-se no dubtaven en atracar bancs, traficant amb drogues, extorsionar camperols i comerciants amb recursos o exigir el pagament d'impostos revolucionaris. Els maoistes comptaven amb ajut a escala internacional, en particular del Partit Comunista de l'Índia, que els subministrava material bèl·lic, però també de l'organització *Sendero Luminoso* del Perú que, a través del Moviment Revolucionari Mundial, els assessorava tàctica i militarment. També rebien suport de grups anarquistes i d'altres organitzacions radicals.

Durant aquests anys la inestabilitat política es va anar agreujant. Els governs no eren capaços de plantar cara al conflicte intern i els primers ministres eren cessats i reanomenats continuament⁷. L'any

⁷ 1955-1997 Bahadur Deuba; 1997 Bahadur Deuba- Lokenova Bahadur Chand-Bagadur Thapa; 1998 Bahadur Thapa- Prasad Koirala; 1999 Prasad

2000 Prasad Koirala va dirigir el novè govern en 10 anys. El Partit del Congrés va ser la força política que va governar en coalicions fins l'any 2000. Els partits polítics estaven més preocupats per les rivalitats entre ells i dintre dels seus propis partits que no pas per dirigir el govern i afrontar els problemes de la societat nepalesa.

Regicidi

La primera nit de juny del 2001 va tenir lloc un dels esdeveniments més foscos de la història recent del Nepal: el *regicidi* al Palau Real de Katmandú. Segons la versió oficial, el príncep hereu Dipendra Bir Bikram, va disparar amb armes automàtiques en contra dels seus familiars més directes, matant-ne la majoria a l'acte i deixant-ne d'altres malferits. Van caure assassinats el rei, la reina, els seus fills i d'altres membres de la família real. Posteriorment, Dipendra es va disparar i encara que no es va matar, va estar en coma tres dies. El motiu d'aquest arravatament es va atribuir al despit amorós, ja que la família s'oposava al matrimoni del príncep amb una dona del clan dels Rana.

Tot i el grotesc de la situació, Dipendra, que estava a l'hospital amb un coma irreversible, va ser nomenat rei segons l'establert. Setanta-dues hores després moria. El segon en la línia successòria havia mort en l'incident, de manera que la corona va passar a Gyanendra Bir Bikram, que des del dia després dels assassinats havia estat actuant de regent. El dia 4 de juny va ser proclamat rei pel Consell d'Estat i coronat per un oficiant hindú en una cerimònia que va tenir lloc al palau de Hanuman. La foscor que va envoltar aquest assassinat en massa i la investigació que va dur a terme el

Koirala-Krishna Prasad Bahattarai; 2000 Krishna Prasad Bahattarai- Prasad Koirala.

govern no va deixar satisfeta la població, que dubtava del paper que podia haver jugat Gyanendra en els esdeveniments. D'una banda, si bé és cert que la seva dona va sofrir ferides greus, la seva família directa estava present al palau i no va patir gairebé cap dany, i d'altra banda, resultava difícil entendre com un home armat va poder disparar a boca de canó sense trobar resistència ni de les seves víctimes ni dels guardaespalles de palau. A més, els primers dies des de palau es van donar informacions contradictòries i inversemblants, a més el cos de Dipendra va ser incinerat sense donar temps de fer proves d'alcoholèmia o toxicologia i un testimoni del regicidi va desaparèixer misteriosament per motius de seguretat. Tot això va deixar sobre la taula i en boca de molts nepalesos la possibilitat que hagués existit una conspiració de l'actual rei per a accedir a la corona.

Mentre la població continuava elucubrant sobre la matança i les conspiracions de palau, la rebel·lió maoista seguia el seu curs. La incapacitat del govern per plantar cara als incessants atacs de la guerrilla, sobretot contra edificis governamentals i comissaries, va provocar la dimissió del primer ministre Prasad Koirala, cedint el pas a Bahadur Deuba. Fou aquest qui, el juliol de 2001, va iniciar les converses de pau amb el líder de la guerrilla maoista, anomenat "Prachanda". Però la treva dels maoistes va durar poc en veure que les seves reivindicacions (d'establiment d'un executiu d'unitat nacional, de convocatòria d'eleccions per a una assemblea constituent i d'abolició de la monarquia) no serien concedides. A partir d'aquest moment els atacs de la guerrilla es van intensificar i va tenir lloc una onada de violència sense precedents al Nepal.

Estat d'emergència

El 26 de novembre de 2001, Gyanendra declarava, per primera vegada des de la seva coronació, l'estat d'emergència al Nepal. Per tal de legitimar la seva decisió es va recolzar en els Art. 53 i 115 de la Constitució de 1990, que estableixen la possibilitat de declarar l'estat d'emergència a causa d'una greu crisi que afecti a la sobirania de l'Estat o a la seguretat del mateix. D'aquesta forma, el rei adquiria poders executius.

Els insurgents van ser catalogats com a *terroristes*, es van restringir les llibertats de moviment i d'expressió i la policia va poder detenir, arbitràriament, als sospitosos de terrorisme. Per primera vegada, es va mobilitzar a l'exèrcit real ja que fins aquell moment, les operacions contrainsurgents havien estat dirigides per la policia. Amb això, l'únic que va aconseguir el rei va ser endurir els atacs dels maoistes i intensificar el conflicte.

A principis del 2002 el partit maoista va declarar un alt al foc que va ser rebutjat pel govern. El primer ministre Bahadur Deuba va visitar diversos països a la recerca d'ajut, entre ells el Regne Unit i els Estats Units. Aquest últim va contribuir aportant la suma de 20 milions de dòlars. Però, els maoistes no cedien en les seves protestes i van convocar una vaga general de cinc dies durant el mes d'abril de 2002 .

El govern del Nepal no es veia capaç de plantar cara a la situació i, dintre del propi partit governamental, van començar a haver-hi escissions. El 22 de maig, el Partit del Congrés va convocar un moti contra el primer ministre Bahadur Deuba. En aquell moment al parlament es debatia si s'havia de renovar l'estat d'emergència, que

expirava la mitjanit del 24 de maig. Alguns diputats consideraven que l'estat d'emergència havia d'arribar a la seva fi, però el rei advocava per prorrogar-lo tres mesos més. Enmig d'aquest caos polític, el rei, prèvia recomanació del primer ministre, va decidir dissoldre el parlament i convocar eleccions. D'aquesta manera, era el govern i no el Parlament qui havia de decidir si perllongar l'estat d'emergència. I així ho va fer fins el 24 d'agost.

El 4 d'octubre de 2002, el rei va destituir el primer ministre Bahadur Deuba a causa de la seva incapacitat per a convocar eleccions anticipades, va anunciar la cancel·lació dels comicis indefinidament i va assumir novament plens poders executius fins que es formés un nou govern. Set dies després va anomenar Bahadur Chand com a primer ministre, el qual ja havia ostentat aquest càrrec l'any 1997.

A causa d'aquesta inestabilitat política i la inseguretat imperant al Nepal, l'economia del país es veia directament afectada, els ingressos pel turisme es reduïen i la producció agrícola i tèxtil dedicades a l'exportació també minvaven.

Antecedents del procés de pau

El país anava de mal a pitjor, però, el gener de 2003, es va veure una escletxa d'esperança per tal de donar solució al conflicte. Els maoistes van anunciar una treva amb l'objectiu de reiniciar les converses de pau amb el govern. A través d'aquestes converses es va arribar a un acord bilateral d'alt al foc, la suspensió d'una sèrie de vagues anunciades i la creació d'uns grups de negociació per obrir un procés de diàleg. A partir d'aquí, van començar les converses de pau sense la presència de la resta de partits polítics de l'oposició, ja que consideraven il·legítim el llavors govern actual.

Com a fruit d'aquestes converses es va signar un *codi de conducta* pel qual, ambdues parts, es comprometien al cessament de les violacions de drets humans i dels abusos de la població civil, al cessament d'activitats armades i a l'alliberament dels presoners. Així mateix, el rei va retirar la consideració de terroristes als maoistes.

Continuant amb el procés, el 28 de març de 2003 es va celebrar la trobada entre el primer ministre i el partit maoista, el que va donar lloc a una primera ronda de negociacions. El NKP-M es va reunir amb representants de la Unió Europea, els Estats Units, l'Índia i la Xina, mentre la resta de partits polítics continuaven sense voler formar part de les negociacions. Però, finalment, les forces polítiques, temeroses d'un acostament entre la monarquia i els maoistes, van iniciar una campanya al costat del NKP-EML per a exigir al govern la restauració del Parlament.

La predisposició d'ambdues parts a trobar una solució al conflicte va començar a decaure quan, el 20 de maig de 2003, Bahadur Chand va presentar la seva dimissió davant l'oposició de cinc partits que l'acusaven de ser un ministre inconstitucional.

El 4 de juny, Bahadur Thapa, va ocupar el seu lloc. Però la fi de l'alt al foc i del procés de pau va donar-se novament per la negativa del govern a relegar la monarquia a un plànol simbòlic i per la intransigència dels maoistes, que volien convertir el Nepal en un Estat comunista, pel que van rebutjar l'oferta del govern de formar part d'un executiu de transició. Es van reprendre els atacs i el partit comunista va convocar una vaga general de tres dies de durada el mes de setembre. A l'octubre, Katmandú va rebutjar una proposta de mediació per part de les Nacions Unides.

Aquesta situació es va perllongar durant tot el 2004. Manifestants del Partit del Congrés i del Partit Comunista van sortir al carrer el 7 de maig desafiant la prohibició de manifestar-se sota el risc de ser detinguts i empresonats.

Proclamaven la tornada a la normalitat democràtica. Davant d'aquesta situació, Bahadur Thapa va dimitir, fet que no va donar més opció al rei que restablir Bahadur Deuba al seu lloc. A l'agost, els maoistes van bloquejar les comunicacions a Katmandú, deixant interromputs durant una setmana els accessos per carretera.

La guerra semblava no tenir fi. En poc més de vuit anys el conflicte s'havia cobrat gairebé 11.000 víctimes mortals.

Els maoistes, cada vegada més forts, exigien converses amb el rei. Davant d'aquesta situació, el monarca va prendre una decisió arriscada i va proclamar, per segona vegada, l'estat d'emergència. L'1 de febrer de 2005, Gyanendra va destituir al govern en ple, va declarar l'estat d'emergència i va assumir plens poders executius pels propers tres anys. Va imposar una estricta censura als mitjans de comunicació, va tallar les línies telefòniques i l'Internet, va tancar l'aeroport i els dirigents polítics i governamentals van quedar sota arrest domiciliari. El rei va justificar la presa de poder per la ineptitud del govern i els partits polítics de protegir la sobirania nacional i va fer referència a la incapacitat del primer ministre per a preparar les eleccions i posar fi a la rebel·lió armada. Un dia després, va formar un Gabinet de crisi sota el seu mandat directe amb la missió de "restaurar la pau i la democràcia efectiva al país" i va llançar una oferta de diàleg als maoistes. No obstant això, va prohibir durant sis mesos qualsevol crítica a l'estat d'emergència i

es va suspendre la llibertat de reunió i el dret a la privacitat i protecció contra la detenció preventiva.

Els congressistes i comunistes van qualificar l'actuació del rei d'inconstitucional. Els maoistes, en aquestes circumstàncies, no van ni plantejar-se l'oferta de diàleg i van fer una crida a la vaga general. Les reaccions internacionals van anar de condemna a l'actuació de Gyanendra. Tant els Estats Units com el Regne Unit, que havien estat col·laborant amb el Nepal per tal de posar fi a la insurrecció, van emetre notes de protesta de la mateixa manera que ho van fer les Nacions Unides. Així mateix, l'Índia va mostrar el seu rebuig i, al costat del Regne Unit, va suspendre l'enviament d'armes. Els Estats Units, en canvi, es van reservar la possibilitat d'adoptar aquesta mesura en qualsevol moment. La Xina i el Pakistan, al·ludint al principi de no ingerència en assumptes interns, no es van pronunciar. La UE va mostrar el seu rebuig davant les Nacions Unides⁸.

Alguns nepalesos, desesperats perquè arribés la fi de la guerra, i frustrats per les discussions i la corrupció dels partits polítics, van creure en la promesa del rei d'acabar amb la corrupció, posar fi a la guerra i restablir la democràcia en poc temps. Tot això sumat al clima de terror creat per les massives detencions de dirigents polítics, diputats i activistes socials van ser els factors principals que van aconseguir frenar, durant un temps, marxex i concentracions de la societat civil.

⁸ Consell de seguretat. Carta amb data 28 de febrer de 2005 dirigida al Secretari General pel representant Permanent de Luxemburg davant les Nacions Unides.

Gyanendra, aprofitant l'estat d'ànim del seu poble, va dur a terme una sèrie de polítiques populistes per a mantenir el seu suport. Així, a la fi del mes de febrer, el Consell de Ministres va elaborar un programa de 21 punts en els que es proposava abordar, entre d'altres qüestions, el desenvolupament econòmic, la descentralització administrativa, la modernització de l'agricultura i el repartiment de terres als camperols sense propietat. També s'establia la creació d'una *Comissió Real pel Control de la Corrupció* amb la finalitat d'investigar els delictes econòmics i encausar, i fins i tot jutjar i sentenciar, als presumptes corruptes. Però aquesta mesura es va veure com una mena d'obstacle a qualsevol maniobra per part dels principals dirigents, com Bahadur Deuba, Prasad Koirala i altres antics ministres i funcionaris, que podrien liderar protestes i manifestacions al carrer.

El descontentament popular anava en augment i cap a la fi d'abril van tenir lloc les primeres manifestacions convocades pels cinc partits polítics principals. Aquestes manifestacions van ser brutalment reprimides per les forces de seguretat.

El 30 d'abril, Gyanendra, a la volta de la Cimera Especial d'Estadistes Asiàtics i Africans a Yakarta, on va tenir l'oportunitat d'entrevistar-se amb el primer ministre indi, Manmohan Singh, i el Secretari General de Nacions Unides, Kofi Annan, va aixecar l'estat d'excepció en vista de la rotunda oposició internacional. Tot i això, no va renunciar a les seves supremes atribucions ni va restablir per complet els drets fonamentals. Les organitzacions de drets humans i els mitjans de comunicació van seguir patint restriccions. Tampoc no va aixecar la prohibició de manifestar-se, ni va dissoldre la Comissió Real pel Control de la Corrupció, ni va alliberar els presos polítics. La situació sobre el terreny no va canviar massa. No es va

fixar una data per a convocar eleccions i els abusos de drets humans per part dels maoistes i de l'exèrcit es van incrementar.

Alguns països, com l'Índia, es van donar per satisfets amb l'actuació de Gyanendra i van reprendre l'enviament d'armes al Nepal.

El 22 de maig de 2005, set partits polítics de diferents ideologies iniciaven una campanya de manifestacions no violentes per a exigir a Gyanendra la fi de l'autocràcia. El rei va respondre proposant candidats d'entre els seus simpatitzants per a ocupar els càrrecs ministerials, però els partits polítics no van acceptar la seva proposta.

Mentrestant, la Comissió Real pel Control de la Corrupció va condemnar a Bahadur Deuba, que havia estat primer ministre en diverses ocasions, i a d'altres ex-ministres a dos anys de presó per la seva actuació en un projecte d'aigua potable, acusats de malversació de fons i corrupció.

Poc a poc, el rei anava perdent presència. L'1 de setembre, el Partit del Congrés, que havia donat suport durant dècades a la monarquia dels Shah, trencava el seu compromís per escrit. Els maoistes van iniciar una treva unilateral de tres mesos que fou el primer pas per tal que, el 22 de novembre, s'arribés a un acord on el NKP-M es comprometia a abandonar les armes i a sumar-se a la lluita pacífica amb la resta de partits polítics pel restabliment de la democràcia. Altres punts clau de l'acord amb l'aliança dels set partits van ser:

- . La fi de la monarquia absoluta;
- . Convocatòria d'eleccions sota la supervisió de les Nacions Unides;
- . El boicot a les eleccions organitzades pel rei;

. La crida a la societat civil per a participar en el moviment pacífic.

Tot i el silenci del govern, els maoistes van allargar la treva un mes més. Acabat el termini es van reprendre els atacs.

L'ONU es va pronunciar el gener de 2006, denunciant les tortures i atrocitats comeses per ambdós bàndols contra la societat civil⁹.

El 8 de febrer es van celebrar les eleccions municipals convocades per Gyanendra que es van caracteritzar per una baixa participació de la població i per un boicot dels partits parlamentaris que les titllaven de frau. Aquest mateix mes, el Tribunal Suprem va declarar inconstitucional la Comissió Real pel Control de la Corrupció i va anul·lar totes les seves decisions. Així Bahadur Deuba va ser posat en llibertat.

El rei s'anava afeblint i el poble semblava haver-li perdut la por. Durant el mes d'abril van tenir lloc intenses protestes socials contra el règim de Gyanendra i es va convocar una vaga general indefinida. L'aliança dels set partits va fer una crida a la societat civil per a manifestar-se pacíficament i posar fi a l'autocràcia del rei. Desenes de milers de nepalesos van ocupar els carrers de les principals ciutats del país reclamant la fi de la monarquia absoluta. Aquestes manifestacions van ser durament reprimides per les forces de seguretat reals que no van dubtar a disparar contra els manifestants. Davant d'aquesta situació, el rei va fer una crida al diàleg polític perquè se celebressin les eleccions convocades per l'any següent. Però l'aliança de partits va rebutjar la proposta. Les

⁹ Informe del Relator Especial sobre la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumanes i degradants, Sr. Manfred Nowak. Document E/CN.4/2006/6/Add.5 <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/G06/101/22/PDF/G0610122.pdf?OpenElement>

manifestacions no cessaven, milers de nepalesos es llançaven al carrer per demanar la rendició del rei i, fins i tot, el seu destronament.

El 21 d'abril, Gyanendra va fer un últim intent i va llençar una nova proposta basada en la designació d'un primer ministre per part dels partits polítics i la devolució per part dels poders executius al govern. Aquesta proposta va ser acollida positivament per la comunitat internacional en considerar-la un pas endavant que podia evitar la revolució antimonàrquica que alguns temien al Nepal, i que faria perillar els interessos estratègics d'algunes potències. Però els dirigents dels partits no es conformarien amb res més que amb la despulla total dels poders del rei i la reobertura del Parlament.

El Nepal estava sumit enmig del caos. Les manifestacions es van succeir amb un balanç de 19 morts. El preu dels productes de primera necessitat havia experimentat un augment desmesurat, el transport estava paralitzat i l'economia a la vora del col·lapse a causa de la vaga indefinida.

Camí cap a la pau

Per fi, el 24 d'abril, Gyanendra, desbordat pels esdeveniments dels últims mesos, decideix quedar-se a un costat: reobre el Parlament, demana disculpes als familiars de les víctimes i deixa en mans dels partits polítics el futur del Nepal. El dia següent les protestes arriben a la seva fi.

Tres dies després, el monarca anomena primer ministre al líder del NCP, Prasad Koirala, que ja havia ostentant aquest càrrec en diverses ocasions, i es forma un govern amb quatre dels set partits

democràtics. Davant d'aquesta nova situació, els maoistes anuncien una treva de tres mesos per a facilitar el progrés democràtic.

La primera sessió del Parlament des de 2002, se celebra el 28 d'abril de 2006. En ella s'aprova el pla de Prasad Koirala de convocar eleccions per a una Assemblea Constituent i d'iniciar un procés de pau amb els maoistes. El 4 de maig, el govern respon a la treva proclamada per la guerrilla amb l'alt al foc. Seguidament s'arriba a l'acord d'elaborar una Carta Magna que retalli les atribucions del rei fins a relegar-lo a una mera figura simbòlica. El 18 de maig de 2006, el Nepal deixa de ser l'únic Estat hindú del món per a convertir-se en un Estat secular.

A partir d'aquest moment, s'inicia un procés de diàleg amb els maoistes que culmina el mes de juny amb la primera trobada entre el primer ministre i el líder de l'escamot maoista, Prachanda, en el què s'acorda posar fi al conflicte creant un govern interí que inclogui la participació del grup armat.

En l'àmbit internacional, països com Noruega i Dinamarca ofereixen el seu suport al procés de pau. Les Nacions Unides proposen supervisar l'alt al foc, l'armament de l'escamot i de les forces de seguretat, i la desmobilització del partit comunista. El govern i els maoistes arriben a un acord sobre la supervisió d'armes per part de les Nacions Unides: l'armament del NKP-M serà recollit i el de les forces de seguretat emmagatzemat als seus barracots. Tot i això, el líder maoista deixa clar que no existirà un desarmament total fins que no s'arribi a un acord amb el govern sobre qüestions polítiques claus.

Durant el mes d'agost hi ha noves manifestacions a la capital per demanar al govern informació sobre els desapareguts en la redada contra els maoistes. Els manifestants denuncien que les forces de seguretat els han detingut arbitràriament i molts encara estan desapareguts.

El setembre, s'accepta un esborrany de constitució interina que no tracta qüestions tan importants com el paper de la monarquia però sí que estableix que, aquesta qüestió, serà tractat en un document posterior. La nova Constitució proposa la creació d'un comitè de supervisió per les pròximes eleccions constituents i retorna els drets sobirans i el poder executiu al poble. Cap a finals de setembre s'acorda la celebració d'una reunió entre el govern i el CPN per a tractar qüestions com l'armament, la constitució interina i la conformació d'un nou govern. També acorda que, a principis del proper any, per primera vegada a la història del Nepal, el rei serà interrogat sobre el seu paper davant les dures repressions contra els manifestants que van tenir lloc a principis d'any. Les acusacions són, entre d'altres, les d'ús excessiu de la força durant la repressió policial i les d'una possible malversació de fons amb l'objectiu d'avortar el moviment opositor.

Sembla que, el Nepal, està molt a prop d'arribar a la pau, però el grup maoista s'impacienta i, a finals de setembre, va dir que, si en un breu període de temps no s'arriba a un acord de pau, reprendrà les armes. Per a ells, és necessari arribar primerament a un acord polític i, després, parlar de desarmament. Fins el dia d'avui, i malgrat els interessos d'ambdues parts, no s'ha arribat a un acord substantiu sobre temes com la formació d'un govern interí que inclogui els maoistes, la nova Constitució o les eleccions per a una Assemblea Constituent.

3. El paper dels diferents actors internacionals

En aquest apartat es realitzarà una anàlisi del context internacional identificant els actors i interessos directament involucrats al conflicte del Nepal.

Índia

L'Índia és l'enorme veí del Nepal i el soci més important amb qui ha mantingut, durant segles, relacions econòmiques, soci-culturals, polítiques i militars. Ambdós països tenen en comú la religió majoritàriament hindú i el funcionament, durant molts anys, sota d'un sistema de castes. El Nepal, com ja hem dit anteriorment, era, fins a fa uns mesos, l'únic estat hindú del món i per a molts hindús, el seu rei era un Déu.

La situació geopolítica del Nepal, les fronteres del qual limiten per tres costats amb l'Índia, i pel nord muntanyós amb la Xina, deixa el Nepal en una situació de dependència amb l'Índia des de temps immemorables.

La primera regulació de les relacions entre l'Índia i el Nepal va ser amb el *Tractat de Pau i Bones Relacions de 1950*, pel què es reconeixia la llibertat dels ciutadans d'ambdós països de viatjar, realitzar inversions i/o viure o buscar feina en qualsevol dels dos Estats. S'establia que, si existia una amenaça per la seguretat de l'Índia, el Nepal havia de respondre com si fos pròpia i a la inversa. A més, el Nepal havia de demanar consentiment a l'Índia per a importar armes, munició o qualsevol tipus de material bèl·lic a través de l'Índia. El partit comunista es va oposar a diversos articles del Tractat per considerar que permetia a l'Índia incidir directa o

indirectament en l'explotació social, econòmica, política i cultural, reduint el país a un Estat semi-colonial. Per tot això, demanaven un control de les fronteres, un sistema de permisos de treball, un tractat de no agressió i l'anul·lació del Tractat de 1950.

Però l'Índia, seguia incidint en els assumptes interns del Nepal, fet que explica situacions com que un dels factors més importants perquè el Sistema Panchayat es mantingués durant tres dècades fos el suport de l'Índia, o que el rei Mahendra permetés sense cap objecció que l'Índia establís les seves forces de seguretat al llarg del territori nepalès, just després de la guerra entre la Xina i l'Índia en 1962. No obstant això, el Nepal intentava canviar l'absoluta dependència amb l'Índia i va augmentar la seva participació en fòrums internacionals, especialment en les Nacions Unides i en el Moviment dels no Alineats, va mantenir relacions diplomàtiques amb més de 97 països des de 1947 i va entrar a formar part del Banc Mundial (BM), del Fons Monetari Internacional (FMI) i del Banc Asiàtic de Desenvolupament (DB). El fet de rebre ajuda per al desenvolupament de part de la Xina també va contribuir a relaxar les seves relacions amb l'Índia, en tant que no depenia exclusivament de la que aquesta li proporcionava.

Tot i això, la disputa comercial de 1989 entre l'Índia i el Nepal va demostrar que el Nepal, no havia aconseguit suficient independència. L'Índia va decidir no renovar els dos Tractats sobre comerç i trànsit de 1978 per a renegociar un tractat comú als dos temes. El Nepal no hi estava d'acord perquè considerava que eren dos assumptes diferents. El comerç podia negociar-se però el trànsit era un dret bàsic reconegut internacionalment. La disputa va desembocar en el bloqueig de fronteres amb Dheli, en tancar-se 13 dels 15 punts pels quals passava la major part del comerç del

Nepal. Aquesta disputa va afeblir enormement l'economia del Nepal ja que van patir un important desproveïment d'aliments i productes bàsics. Segons els experts, la raó de fons de la disputa era el comerç d'armes entre la Xina i el Nepal que, segons l'Índia, violava el Tractat de Pau i Bones Relacions de 1950. Les relacions comercials entre ambdós països es van estancar fins que, el juny de 1990, van signar un comunicat conjunt de restabliment del comerç. Dies després, el govern del Nepal va sol·licitar la suspensió de l'enviament d'armes de la Xina.

El febrer de 1991, va tenir lloc la primera visita del Primer Ministre indi, Chandra Shekhar des de 1977, i el desembre, el Nepal ja signava amb l'Índia dos tractats separats de comerç i trànsit. El febrer de 1996, els Primers Ministres d'ambdós països van signar el *Tractat de Mahakali* per compartir l'aprofitament de la presa del Riu Mahakali, per a reg, consum i aprofitament hidroelèctric. Tot i que aquest acord no va ser acollit positivament per tots, ja que els comunistes creien que beneficiava molt més a l'Índia, el Nepal ho va ratificar el mes de setembre. A partir d'aquí es van succeir una sèrie de Tractats i de visites de caps d'Estat i primers ministres d'ambdós països.

En un clima de bones relacions entre els dos veïns, el febrer de 1996 va esclatar la insurrecció maoïsta. Durant els primers anys ni el govern nepalès ni l'indi van prendre's seriosament l'amenaça de la l'escamot. El Nepal es queixava que els maoïstes utilitzaven el lliure pas a través de les fronteres amb l'Índia pel contraban d'armes i com a refugi, és a dir, que es limitava a ser un espectador passiu. No obstant això, la visió política d'Índia va canviar en adonar-se que el moviment d'insurrecció maoïsta podia expandir-se. De fet, ja estaven en contacte amb diversos grups comunistes indis

i, el juliol de 2001, van formar el CCOMPOSA, una aliança de partits comunistes no solament de l'Índia i el Nepal sinó també de Bangladesh, Buthan i Sri Lanka. Influenciada pels esdeveniments de l'11 de setembre als EEUU, l'Índia va qualificar als insurgents de terroristes i va començar a realitzar arrestos d'importants líders maoistes a l'Índia. A més, va prohibir una organització per la unitat i el benestar dels residents nepalesos a l'Índia justificant-lo com una actuació de prevenció del terrorisme.

El rei Gyanendra sempre ha comptat amb el suport de l'Índia. Aquesta, al seu torn, sap que si els maoistes arribessin al poder podria perillar la influència que ella mateixa exerceix sobre el Nepal, tenint en compte que una de les premisses bàsiques de l'Estat nepalès és acabar amb la dependència de l'Índia. Però aquest patró es va trencar quan Gyanendra proclama el segon estat d'emergència al febrer de 2005. El rei creia que comptava amb el seu suport ja que coneixia la por de l'Índia que les seves fronteres es tornessin insegures com amb el Caixmir. Però l'Índia el va sorprendre quan la seva reacció va ser de condemna al cop d'estat i va demanar el restabliment de la democràcia.

El paper de l'Índia en el procés de pau és decisiu. Un país veí més desenvolupat econòmicament i major en superfície té la tendència a interferir en la política d'un país petit i l'Índia ho ha fet constantment. El Nepal necessita el seu recolzament en el procés de pau però, sent conscients que són els propis nepalesos els que han de dirigir aquest procés.

Xina

La Xina és el país que comparteix fronteres amb el nord del Nepal. Arran de la guerra entre ambdós països, el 1792 es va posar fi a l'expansió territorial del Regne del Nepal. En aquest any, els dos països van signar un Tractat que establia que el Nepal havia de pagar un tribut cada cinc anys a la Xina com a mostra de la supremacia política i cultural de la Xina sobre la regió. El Nepal va deixar de pagar el tribut a la Xina el 1908.

A partir de llavors, el Nepal ha mantingut des de sempre bones relacions econòmiques amb la República Popular Xinesa. El 1984 es va constituir un *comitè conjunt de cooperació econòmica*, que es reunia tots els anys des de 1986 quan la Xina va augmentar les seves importacions del Nepal per a equilibrar la balança comercial.

Entre els anys 80 i 90 les relacions entre la Xina i el Nepal van veure's afavorides per una sèrie de visites oficials. El 1985 es va obrir la Regió Autònoma de Xizang, frontera del Nepal amb el Tibet, però després de l'escalada de violència de grups ètnics quatre anys després al Tibet, la frontera es va tancar indefinidament.

Pel que fa al conflicte armat del Nepal, tot i que els insurgents s'anomenen a si mateixos maoistes, la Xina mai els ha ajudat oficialment ja que ha preferit conservar la seva posició de suport al govern per a mantenir l'estabilitat del seu Estat veí. La posició de la Xina davant del conflicte sempre ha estat la de no involucrar-s'hi. La seva política es basa, principalment, en el principi de no-interferència en assumptes interns i, per tant, no té cap interès en participar en el procés de pau. L'única cosa que li preocupa a la Xina és la inestabilitat de les seves fronteres. No obstant això la seva

cooperació, juntament amb les Nacions Unides, els EEUU, el Regne Unit i la Unió Europea és decisiva per tal d'arribar a una pau satisfactòria.

Estats Units

Els Estats Units manté relacions diplomàtiques amb el Nepal des de 1947, establint la seva ambaixada a Katmandú dotze anys després.

Des de 1951, els Estats Units ha prestat ajuda al desenvolupament del Nepal per a enfortir la seva economia centrant-se en diversos sectors com el transport, les comunicacions, la sanitat pública, l'eradicació de la malària i l'agricultura.

Els Estats Units, així com molts altres països, no havia prestat especial importància al conflicte armat que vivia el Nepal fins els esdeveniments de l'11 de setembre de 2001. A partir de llavors, en nom de "la guerra contra el terrorisme", els Estats Units van trobar l'excusa per a convertir el Nepal en un focus de la seva política, gràcies a la seva situació geoestratègica. L'objectiu final era poder tenir controlada la Xina en tant que podia convertir-se en la propera superpotència i en un important rival. Els atacs dels maoistes a les comissaries de policia i a l'exèrcit real van ser el pretext perquè l'exèrcit americà entrés en territori nepalès. Al gener de 2002, Colin Powell va protagonitzar la primera visita d'un Secretari d'Estat nord-americà al Nepal. Arran d'aquesta trobada, els Estats Units va subministrar rifles d'assalt M-16 i va establir una oficina militar a l'ambaixada nord-americana.

Com a conseqüència d'aquesta política, Gyanendra esperava que, invocant l'amenaça terrorista, obtindria el suport dels Estats Units

en qualsevol moment. Però no va ser així. L'estat d'emergència que va declarar el febrer de 2005 no va tenir el suport de la comunitat internacional ni dels Estats Units que va demanar al rei el restabliment de la democràcia. A finals del 2005, G.W. Bush va instar al monarca a reunir-se amb la resta de partits polítics i buscar una solució conjunta al conflicte.

En relació amb el procés de pau els maoistes han demanat reiteradament que se'ls elimini de la llista de terroristes dels Estats Units. Aquests responen que no serà així fins que no hi hagi canvis substancials en el seu comportament. La política dels Estats Units davant del procés de pau ha estat de suport al restabliment de la democràcia aportant subvencions i assistència tècnica.

Regne Unit

El 1814 va tenir lloc la guerra anglo-nepalesa en la què el Nepal va lluitar contra la Companyia Britànica de les Índies que va desembocar en el *Tractat de Sugauli* l'any 1816. Com a conseqüència de l'acord, el Nepal va haver de cedir a l'Imperi Britànic l'Estat de Sikkim¹⁰ i el Sud del Terai. Part d'aquests territoris van ser retornats al Nepal com agraïment per la intervenció dels gurkhas al motí de Cipayos el 1857.

Com a conseqüència de la signatura d'aquest Tractat, tant la independència política del Nepal com la seva sobirania, va quedar

¹⁰ Sikkim és un Estat de l'Índia ubicat en les muntanyes de l'Himalaya. Va ser un estat independent fins que, el 1975, va decidir per referèndum, convertir-se en el vigèsim segon estat de l'Índia. Aquest estat, limita a l'oest amb el Nepal, al nord i a l'est amb el Tibet, al sud-est amb Buthan i al sud amb l'estat de Bengala occidental.

en gran part reduïda. Durant 130 anys, el Nepal només va poder tenir relacions diplomàtiques amb el Regne Unit i l'Índia.

El Regne Unit estava molt interessat a mantenir el Nepal sota el seu protectorat ja que era una zona intermèdia entre el gegant xinès i l'Índia, fet que els permetia mantenir un espai de seguretat al llarg de les seves fronteres.

Impressionats per la gran lleialtat i valentia que els guerrers nepalesos gurkhas havien mostrat durant la guerra, els britànics van decidir reclutar-los pel seu exèrcit. Aquesta situació va començar el 1815, just després de la guerra anglo-nepalesa, i va anar augmentant al llarg dels anys. Centenars de milers de joves nepalesos van ser reclutats com a mercenaris sota el comandament de l'exèrcit britànic durant la Primera i la Segona Guerra Mundial. Els soldats rebien molt poc o no res a canvi, però els Rana sí que van poder enriquir-se. Aquests joves no només eren enviats com a soldats sinó també com a mà d'obra barata. L'Imperi Britànic, en veure la lleialtat que li professaven els Rana, no va veure cap problema en acceptar la sobirania de l'Estat del Nepal el 1923.

A partir de llavors, les relacions entre el Nepal i el Regne Unit van ser amistoses i es van concretar en espaiades visites diplomàtiques.

El Regne Unit ha estat un important donant d'ajut pel desenvolupament del Nepal des de 1961, enfocant-se concretament en les àrees d'agricultura, transport, desenvolupament local, comunicacions, educació, administració, salut i subministrament d'aigua.

Pel que fa al conflicte armat, el Regne Unit, al costat dels Estats Units i l'Índia, ha subministrat armes, equipament i helicòpters. Aquests tres països sempre havien estat els "aliats" de la monarquia però davant la declaració del segon estat d'emergència per Gyanendra el 2005, el Regne Unit va condemnar la seva actuació i va ordenar la suspensió de l'enviament d'armes. De totes maneres, la política del Regne Unit sempre serà de suport al govern ja que són conscients que una victòria maoista significaria unes fronteres més inestables i faria perillar els seus interessos estratègics al Nepal.

Unió Europea

Les relacions diplomàtiques entre la Unió Europea i el Nepal es van iniciar el 1973 i van culminar amb un important enviament d'ajut al desenvolupament en l'àmbit soci-econòmic. La Unió Europea i el Nepal van arribar, el 1995, al primer acord de cooperació per a un període inicial de cinc anys que comprenia les següents esferes: cooperació en qüestions relacionades amb el comerç, economia, ciència i tecnologia, energia, agricultura, medi ambient i lluita contra la droga i la SIDA.

La Unió Europea també ha tingut un paper actiu davant la qüestió dels refugiats *buthanesos*¹¹ al Nepal. Ha ajudat al Nepal a proporcionar-los aliments i ha col·laborat en l'assistència per a la seva repatriació.

¹¹ A principis de la dècada de 1990 el govern de Butan va despullar arbitràriament de la seva nacionalitat a més de 100.000 buthanesos d'ètnia nepalesa i els va obligar a abandonar el país. Des de llavors, viuen en camps de refugiats al sud-est del Nepal i la seva situació encara no s'ha resolt ja que les negociacions entre ambdós països han fracassat.

En relació amb el conflicte armat, la Unió Europea ha instat en diverses ocasions al govern perquè s'arribi a un procés de pau, i ha denunciat les contínues i sistemàtiques violacions de drets humans. Després del cop d'estat de Gyanendra al febrer del 2005, la Unió Europea va demanar al rei que restaurés el parlament i reconegués la sobirania del poble nepalès¹². Així mateix, va donar suport a la proposta de les Nacions Unides per a intervenir en el procés de pau.

Nacions Unides

El Nepal va entrar com a membre de les Nacions Unides el 14 de setembre de 1955 i, des de 1958, ha intervingut en diverses operacions de manteniment de la pau. Les Nacions Unides han realitzat nombrosos informes relatius a temes de drets humans com la infància, la tortura, les desaparicions, la detenció arbitrària i les execucions extrajudicials, sumàries o arbitràries¹³.

Respecte el conflicte armat, les Nacions Unides han intentat tenir sempre un paper actiu en el procés de pau. Després de la ruptura de les negociacions de pau, l'agost de 2003, el Secretari General de les Nacions Unides, Kofi Annan, va fer, el setembre de 2003, la primera proposta de mediació de les Nacions Unides davant del conflicte nepalès. Els maoistes, els partits polítics i la societat civil nepalesa van reaccionar positivament davant la proposta. No obstant això, l'Índia va veure amenaçats els seus interessos com a país dominant i va posar de manifest el seu desacord davant la intervenció de l'ONU per considerar que el Nepal podia i havia de resoldre els seus propis problemes sense intervenció exterior.

¹² Veure Declaració de la Presidència, en nom de la unió Europea sobre la situació al Nepal emesa el 28 de febrer de 2005.

¹³ Veure pàgina de la Oficina de l'Alt Comissionat de les Nacions unides pels Drets Humans. Documents sobre el Nepal. <http://nepal.ohchr.org/>

Finalment, el Nepal no va acceptar la proposta de mediació, segurament a causa de les pressions exercides per l'Índia.

El 10 d'abril de 2005, en virtut d'un acord entre el govern del Nepal i les Nacions Unides, s'establí una **oficina de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides pels Drets Humans a Katmandú**. La seva funció és desenvolupar polítiques i programes per a la promoció i la protecció dels drets humans i pel compliment del dret internacional humanitari¹⁴. Aquesta funció és ara determinant ja que, durant el procés iniciat l'abril de 2006, una cop Gyanendra havia claudicat i restablert el Parlament i la democràcia, el govern del Nepal, amb G.P. Koirala com a Primer Ministre, va dirigir una carta al Secretari General de l'ONU convidant-lo a supervisar l'armament del NKP-M i de l'exèrcit real. El mes d'agost, el cap de l'equip de l'ONU va assenyalar que s'havien identificat diferents àrees en les què l'organització internacional podria contribuir: gestió de les armes i actors armats; assistència electoral; assistència en el monitoratge del codi de conducta i expansió de les activitats de drets humans. Amb l'objectiu d'iniciar aquest procés, Kofi Annan va anomenar, el 25 d'agost de 2006, Ian Martín com el seu representant personal, qui va assenyalar la importància del paper de les Nacions Unides en el procés de pau i va subratllar que era un procés que havia de ser dirigit pels nepalesos. L'Oficina de l'Alt Comissionat ha realitzat una investigació sobre la repressió que van sofrir algunes persones per part de les forces de seguretat durant les manifestacions d'abril de 2006, que van causar un nombre indeterminat de morts i ferits. L'Oficina insta a les autoritats del govern que persegueixi i jutgi als responsables.

¹⁴ Veure Oficina de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides pels Drets Humans al Nepal. "Agreement between the High Commissioner and the Government of Nepal, 10 April 2005"<http://Nepal.ohchr.org/mandate.htm>.

4. La situació dels Drets Humans

El conflicte armat al que s'enfronta el Nepal des de 1996 s'ha cobrat ja més de 13.000 víctimes, milers de persones mutilades, desapareguts i més de 200.000 desplaçats de les seves llars vivint en situacions d'extrema pobresa. La situació dels drets humans ha anat empitjorant al llarg d'aquests 11 anys però s'espera que, a través del procés de pau, es restableixi la seva protecció i respecte.

Respecte dels drets humans i del dret internacional humanitari dins del context de conflicte armat

La Comissió de Drets Humans, en la seva **resolució 2005/78**, va expressar la seva preocupació per les violacions de drets humans comeses tant pels membres de l'escamot maoista com per les forces de seguretat de l'Estat i va instar al cessament de les mateixes.

a) Les autoritats de l'Estat

Les violacions dels drets humans i del dret humanitari, presumptament comeses per les forces de seguretat de l'Estat, es refereixen a execucions extrajudicials, tirotejos o bombardejos indiscriminats que van causar la mort de civils, amenaces a la població civil per donar ajut o aliments a membres del NKP-M i l'ús de civils com a informadors sota coacció. A més, se'ls considera presumptes autors de detencions arbitràries, de llargs períodes de presó preventiva, de tortura, de desaparicions o d'execució extrajudicial.

. Execucions extrajudicials

La Relatora Especial sobre les execucions extrajudicials, sumàries o arbitràries, Asma Jahangir, en la seva missió al Nepal l'any 2000, va mostrar la seva preocupació per les execucions extrajudicials portades a terme per les forces de seguretat i pels obstacles trobats en la realització de la investigació pertinent¹⁵.

Segons l'Informe d'Amnistia Internacional sobre la situació al Nepal l'any 2002, dels 4000 maoistes oficialment declarats morts des de novembre de 2001, gairebé la meitat podien haver estat executats extrajudicialment. Entre les víctimes també es trobaven civils acusats de donar aliment i refugi als maoistes. A l'informe de l'any 2003, Amnistia Internacional denuncia que, durant l'alt al foc, les forces de seguretat van seguir cometent execucions¹⁶.

L'Oficina de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides pels drets humans investiga les denúncies i fa un seguiment dels consells de guerra aplicats anteriorment per les forces de l'Estat.

. Desaparicions

L'abril de 2001, el Parlament va aprovar la *Llei pel Control i Sanció d'Activitats Terroristes i Subversives* que hauria de romandre en vigor durant dos anys. Com va denunciar Amnistia Internacional, aquesta llei, va facilitar les desaparicions ja que permetia la detenció secreta i il·legal en règim d'incomunicació durant llargs períodes en campaments de l'exèrcit. Les persones desaparegudes

¹⁵ Veure informe de la Relatora especial sobre execucions extrajudicials, sumàries o arbitràries, Asma Jahandir, presentat en compliment de la resolució 2000/31. Missió al Nepal. E/CN.4/2001/9/Add.2. 9 d'agost.

¹⁶ Veure Informes anuals d'Amnistia Internacional, el Nepal. Any 2002 i 2003.

eren estudiants, membres de sindicats, professors o activistes de drets humans¹⁷.

La situació es va anar agreujant ja que, emparats per la llei, les forces de seguretat realitzaven detencions sense cap ordre judicial i mantenien presos sense càrrecs. A causa de la pressió pública, el juliol de 2004, el govern va crear un comitè independent del Ministeri d'Interior per a localitzar els desapareguts.

El Grup de Treball sobre Desaparicions Forçades o involuntàries, al seu informe de gener de 2005 va manifestar la seva preocupació per l'augment de les desaparicions al Nepal en els dos anys anteriors. Per això va recomanar al Govern i a les forces de seguretat que els lliuressin unes llistes accessibles, completes, precises i actualitzades de les persones detingudes.

. Detenció arbitrària

Segons dades d'Amnistia Internacional des que el rei del Nepal va declarar l'Estat d'excepció el novembre de 2001, 9.900 maoistes havien estat detinguts, dels quals, l'agost de 2002, encara 1.722 seguien sota custòdia¹⁸.

Durant les manifestacions dels partits polítics pel restabliment de la democràcia, entre el maig i l'agost de 2003, més d'un miler de membres i dirigents dels cinc partits polítics principals van ser detinguts i deixats en llibertat a les 24 hores. Això mateix va succeir el 2004 durant les manifestacions de congressistes i comunistes que exigien novament el restabliment de la democràcia.

¹⁷ Veure l'Informe anual d'Amnistia Internacional, el Nepal. Any 2002.

¹⁸ Veure Informe anual d'Amnistia Internacional, el Nepal 2001.

La detenció arbitrària figura entre les violacions més denunciades a l'Oficina de l'Alt Comissionat.

. Tortura

Amnistia Internacional denuncia haver rebut informes gairebé diaris de tortures en mans de l'exèrcit, policia paramilitar i la policia. Al seu informe de 2004 denunciava també que, de les 19 víctimes de tortura a les què els tribunals havien donat la raó en els vuit anys anteriors, cap havia rebut encara la compensació econòmica corresponent¹⁹. El primer pagament d'una indemnització es va realitzar el juliol de 2005, segons dades de l'Alt Comissionat pels Drets Humans.

La visita al Nepal del Relator Especial sobre la qüestió de la tortura denuncia que la policia, la policia armada i l'exèrcit practicaven sistemàticament tortura i maltractaments sobre els presos per a obtenir informació i confessions²⁰. El novembre de 2005, el Comitè contra la tortura de l'ONU va expressar la seva gran preocupació pels informes sobre l'ocupació de la tortura i maltractaments per part del personal de seguretat i per la impunitat respecte aquest tema.

. Responsabilitat de protegir la població

L'Oficina de l'Alt Comissionat expressa la seva preocupació davant la violació del dret internacional humanitari per les forces de seguretat que tenen l'obligació de protegir la població civil. No obstant això,

¹⁹ Veure Informe anual d'Amnistia Internacional, el Nepal 2004.

²⁰ Veure Informe del Relator Especial sobre la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumanes o degradants: Manfred Nowak, 9 de gener de 2006.

aquestes, en més d'una operació militar, disparaven sense distingir entre persones i propietats civils i objectius militars.

b) Partit Comunista de Nepal (Maoista)

Les violacions del dret internacional comeses pels maoistes inclouen segrestos, matances de civils, tortures, atacs amb bombes a edificis civils i el reclutament de nens. Així mateix, la població ha patit grans perjudicis econòmics i d'altres tipus a causa dels freqüents bloquejos de carreteres i de les vagues, durant les què tota l'activitat econòmica, educativa i de transport motoritzat havia d'interrompre's per ordre del partit maoista.

Durant el 2001, els maoistes van incrementar els atacs als membres dels partits polítics. Els membres del Partit del Congrés van ser els que més homicidis van patir, però també van sofrir atacs els membres del Partit Comunista Marxista Leninista, del què es van escindir els maoistes. Al llarg dels anys es van anar incrementant els segrestos d'estudiants i professors per a participar en sessions d' "educació política", la durada de les quals, oscil·lava entre uns dies i diverses setmanes. A més, van segrestar, torturar i matar a civils acusats d'espies.

c) Grups de Vigilància

Els grups de vigilància són milícies civils, l'objectiu dels quals és protegir la seva comunitat en resposta dels abusos i els crims perpetrats pels maoistes. La seva formació ha desembocat en un augment del nombre de víctimes civils i un empitjorament de la situació dels drets humans. Segons dades d'Amnistia Internacional,

es van rebre informes que mostraven que aquests grups de vigilància rebien fons i formació de l'Estat.

d) Grups més desfavorits

.Desplaçats interns

El Representant del Secretari General sobre els drets humans dels desplaçats interns, Sr. Walter Kälin va realitzar una visita al Nepal l'abril de 2005 arran de la qual va realitzar un informe que es va presentar a la Comissió de Drets Humans en el 62° període de sessions²¹. L'informe establí que, el Nepal, s'enfrontava a un greu problema de desplaçament causat no només pel conflicte sinó també per d'altres factors com ara la pobresa. La represàlia dels maoistes en contra dels grups de vigilància ha contribuït als desplaçaments massius i a l'establiment de campaments improvisats. Aquestes persones desplaçades s'enfronten a problemes com la falta de documentació, l'accés limitat a serveis gratuïts d'educació i salut així com a escasses perspectives d'ocupació.

. Els nens

La població infantil ha estat objecte d'abusos contra els drets humans per ambdós bàndols. El Partit Comunista del Nepal (Maoista) ha segrestat i reclutat nens, i les forces de seguretat han estat acusades de detenir, torturar i utilitzar nens com a informadors. Els maoistes van obligar a tancar diverses escoles i

²¹ Veure l'informe del representant del Secretari general sobre els drets humans dels desplaçats interns, Sr. Walter Kälin, del 7 de gener de 2006. E7CN.4/2006/71/Add.2

milers d'escolars van ser segrestats per a rebre classes d'educació política". La majoria van tornar al cap d'uns dies però uns altres no, pel que es presumeix que van ser reclutats.

El Comitè dels Drets del Nen, en examinar, el juny de 2005, l'aplicació de la Convenció sobre els Drets del Nen al Nepal va observar els abusos perpetrats tant pel partit Comunista Maoista com per les forces de seguretat. Aquest informe està corroborat per les denúncies rebudes per l'Oficina de l'Alt Comissionat.

Així mateix en l'Informe de l'ACNUDH sobre la situació dels drets humans al Nepal es denuncia que l'accés a l'educació està durament limitat a causa dels segrestos dels alumnes i professors per a l'adoctrinament polític, el tancament de les escoles, la utilització ocasional dels edificis escolars com casernes de l'exèrcit o com a refugi, tant per les forces de seguretat com pel NKP-M.

. Les dones

L'Oficina del Nepal investiga les denúncies de violació de dones en les comunitats rurals tant per les forces de seguretat, com per maoistes i grups de vigilància, i violència sexual contra les dones detingudes fins i tot com a forma de tortura i, alguns cops, acompanyada de desaparició i mort. Així mateix, Amnistia Internacional denuncia que el col·lapse dels governs locals i dels mecanismes d'aplicació de la llei, així com l'escassetat de recursos i llocs de refugi, provocava que les dones no tinguessin on recórrer.

També cal tenir en compte el paper excel·lent de la dona davant del procés de pau. El mes de juliol de l'any 2006, les Nacions Unides van manifestar la importància de la participació de les dones en el

procés de pau i va demanar l'aplicació de la Resolució del Consell de Seguretat 1325²².

. Defensors dels drets humans

Ambdós bàndols han atacat a defensors dels drets humans al llarg del conflicte però, especialment, durant l'estat d'excepció proclamat el febrer de 2005. Aquests han estat objecte d'arrestos, detencions i privació de viatges imposada pel govern i també dels atacs dels maoistes. L'Oficina de l'Alt Comissionat destaca la importància de la seva tasca i demana col·laboració al govern per a respectar els seus drets humans.

Respecte als drets civils i polítics

Com a conseqüència del conflicte es va reduir, dràsticament, la possibilitat de gaudir dels drets civils i polítics. En la resolució 2005/78, la Comissió de Drets Humans va demanar al govern que restablís immediatament tots els drets civils i polítics, cessés totes les detencions relacionades amb l'estat d'excepció, aixequés la censura, restituís la llibertat d'opinió, expressió i premsa així com la llibertat d'associació, deixés lliure als dirigents polítics, defensors de drets humans i la resta de persones detingudes i donés llibertat als ciutadans per a entrar i sortir del país²³.

²² La resolució 1325 del Consell de Seguretat va ser adoptada unànimement el 31 d'octubre de 2000 durant la Presidència de Namíbia del Consell de Seguretat. La resolució constitueix un marc polític decisiu que col·loca a les dones, i la perspectiva de gènere, en un lloc destacat en les negociacions dels acords de pau, la planificació dels camps de refugiats i les operacions de manteniment de la pau i en la reconstrucció dels països devastats per la guerra.

²³ Veure Comissió dels Drets Humans. Resolució 2005/78 del 20 d'abril de 2005.

Detenció arbitrària, llibertat de circulació i judici just

Al llarg del conflicte, s'han realitzat nombroses detencions arbitràries com ja hem explicat anteriorment però, arrel de l'estat d'excepció es van incrementar. Fins i tot un cop aixecat aquest estat molts detinguts encara continuaven presos. Les restriccions de llibertats de circulació s'ordenaven al marge dels procediments jurídics i sense el degut procés judicial. En la majoria dels casos, el Tribunal Suprem va considerar que es tractava de detencions il·legals i va ordenar la seva posada en llibertat.

El març de 2005, es va aprovar la creació d'una Comissió Real de Lluita contra la Corrupció que va ser durament criticada per anar en contra de la Constitució. Com a conseqüència de la seva actuació, l'ex primer ministre Bahdur Deuba va ser detingut acusat de malversació de fons en un projecte d'aigua. Posteriorment, aquesta Comissió va ser declarada inconstitucional, anul·lades les sentències i alliberats els condemnats, entre ells Bahadur Deuba.

Llibertat de reunió, expressió i associació

Durant els dos estats d'excepció proclamats pel rei, el 2001 i 2005, es van veure restringides les llibertats de manifestació i d'expressió, fins i tot un cop aixecat l'estat d'excepció del 2005. Les reunions públiques que desafiaven aquestes restriccions provocaven detencions d'estudiants, activistes polítics, periodistes i dirigents de la societat civil, entre d'altres. Es van detenir persones acusades de dirigir consignes contra el rei que posteriorment van ser posades en llibertat en considerar, el Tribunal Suprem, que es tractava de detencions il·legals. Durant aquest període el Govern també va

prohibir, durant sis mesos, tota entrevista, article, notícia o opinió que contravingués l'estat d'excepció proclamat el febrer de 2005.

Així mateix, el juliol de 2005, es va aprovar una Ordenança que establia que el Consell de Benestar Social havia d'estructurar i aplicar un *codi de conducta* per a les organitzacions socials i que es dissoldria tota aquella organització que no s'ajustés a aquest codi. Això, va crear una alarma en la federació d'ONGs que veia reduïda la seva independència.

L'Oficina de l'Alt Comissionat al Nepal també va mostrar la seva preocupació davant la detenció de més de 20 sindicalistes entre els centenars de detinguts després de la declaració de l'estat d'excepció el 2005. Les reunions dels sindicats eren vigilades i, de vegades, clausurades²⁴.

Problemes de drets humans no vinculats al conflicte

Els problemes de drets humans anteriors a la crisi com, per exemple, la discriminació per pertinença a una casta o grup ètnic o la discriminació de gènere són importants també com a possibles causes del conflicte armat.

Discriminació per la pertinença a una casta o grup ètnic

Al Nepal, tot i que la discriminació per castes està prohibida per la Constitució i pel codi Civil del Nepal de 1963, a la pràctica, la societat nepalesa sí que funciona sota una estricta jerarquia. Els dalit, membres de la casta més baixa, són els més desafavorits en

²⁴ Conferència Internacional del Treball, 93ª reunió, Ginebra 2005, Acta Provisional No.22, part 2, Pàg.76

l'esfera social, econòmica, educativa, política i religiosa i estan privats de dignitat i justícia social. A la pràctica, en virtut d'aquesta discriminació, tenen limitat l'accés a la propietat de la terra, la nacionalitat, els serveis de salut i l'educació, entre d'altres. A més, més de 60 nacionalitats indígenes que es troben marginades social i políticament.

El Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació Racial, en el seu informe de 2004, va acollir positivament les mesures preses pel govern per tal d'afavorir la situació dels dalit, nacionalitats i altres pobles indígenes, i l'establiment d'institucions com la Comissió Nacional sobre els Dalit i la Fundació Nacional per al Desenvolupament dels Pobles Indígenes i les Nacionalitats. Igualment, es mostra preocupat per les denúncies de maltractaments, protecció insuficient i discriminació contra aquests grups per part d'agents de l'ordre.

Discriminació per motiu de gènere

La situació de les dones al Nepal és discriminatòria en tots els aspectes de la societat: legislació, economia i família. En la legislació, fins fa poc, les filles no tenien drets d'herència iguals que els fills i, encara es manté que les dones divorciades no poden beneficiar-se del dret de propietat o que la ciutadania nepalesa només es transmet de pare a fills. Igualment, informes d'Amnistia denuncien l'explotació sexual de les dones que, tot i estar prohibit per llei, segueix existint encobert per sota dels costums tradicionals i religiosos. Així mateix, les dones pertanyents a grups marginats es troben amb discriminació de casta, ètnia i gènere.

5. Consideracions finals

El conflicte del Nepal sembla arribar a la seva fi. La predisposició d'ambdós bàndols per a posar fi al conflicte augura un resultat positiu en les negociacions de pau, però encara hi ha una sèrie de temes importants sobre els quals s'ha d'arribar al consens. Les principals qüestions de l'agenda de l'actual govern són arribar a un procés de pau amb els maoistes i convocar eleccions per a formar una Assemblea Constituent. El fet que el grup armat formi part del govern interí és un primer pas molt important per a unes negociacions fructíferes, però encara és necessari determinar la qüestió del desarmament perquè aquest govern pugui formalitzar-se. Respecte a aquest punt, no s'ha arribat a un acord concret encara que les negociacions avancen cap a una supervisió de les Nacions Unides. Però, el punt clau d'aquest procés és determinar quin paper jugarà el rei en el futur del Nepal. Aquesta qüestió podria fer perillar el procés de pau ja que, en anteriors ocasions, ha estat una de les causes del seu fracàs. Tot i això, cal tenir en compte que, en el moment actual, tant la societat nepalesa com els partits polítics han perdut tota confiança en el monarca, fet que ha afeblit enormement la seva figura. Sembla ser que la nova Carta Magna no determinarà aquesta qüestió sinó que es reserva un document explícit per a establir com es reduiran les seves atribucions i si s'ha, o no, d'acabar amb la monarquia.

Durant aquests últims mesos, nombroses organitzacions de drets humans han denunciat que cap de les dues parts no han respectat l'alt al foc i s'ha continuat amb les tortures, les extorsions i, fins i tot, els assassinats. La situació dels drets humans al Nepal ha estat crítica al llarg del conflicte i la societat civil és la que més ha sofert les seves conseqüències, amb un nombre cada vegada més elevat

de desplaçats. En els últims anys, aquesta situació s'ha agreujat ja que, amb la declaració dels estats d'excepció, es van suspendre moltes de les llibertats fonamentals, com la llibertat de reunió i de premsa i es van realitzar centenars de detencions arbitràries. Gràcies a les manifestacions del poble nepalès es va posar fi a la restricció de llibertats, però encara queda esclarir els esdeveniments dels últims mesos i la responsabilitat de les autoritats. Ara, són tant l'Oficina de l'Alt Comissionat per a les Nacions Unides al Nepal com les pròpies autoritats nepaleses les que han d'investigar aquestes violacions i posar mesures perquè es respecti el compliment dels drets humans.

Per tot això, les perspectives són favorables pel procés de pau sempre que ambdues parts actuïn amb la responsabilitat que toca, tot i que no podem oblidar que aquest procés ha d'anar acompanyat de canvis estructurals que incideixin sobre les veritables causes del conflicte com són la pobresa, les desigualtats o l'exclusió social.

Annex I: Cronologia

ANY	MES	FETS
1768		Gurka Ruler Prithvi Narayan Shah conquereix Katmandú. Primera dinastia dels Shah
1792		Acaba l'expansió nepalesa a causa de la breu guerra amb el Tibet
1814		. Guerra Territorial amb els anglesos.
1816		. El Nepal signa amb Anglaterra el Tractat de Sugauli pel qual s'estableixen les seves fronteres i la presència anglesa al seu territori
1846		. Matança de Kot . Matança del primer ministre i d'altres aristòcrates . El Rei Rajendra és obligat a abdicar en el seu fill Surendra . Yang Bahadur Rana s'anomena primer ministre i converteix aquest càrrec en hereditari . Mantenen el país aïllat de la resta del món
1910		Tribhuvan Bir Bikram és coronat rei
1923		El Nepal arriba a la seva sobirania, que va estar sota el "protectorat" del RU des de 1816
1950		Tribhuvan Bir Bikram s'escapoleix a l'Índia amb Mahendra (el seu successor) per acabar amb els Rana. Forces anti-Rana s'alien amb la monarquia Tractat de pau i bones relacions entre l'Índia i el Nepal
	Novembre	Es destrona a Tribhuvan i coronen a Gyanendra amb només tres anys d'edat

ANY	MES	FETS
1951	Gener	Els Rana retornen el tron a Tribhuvan per l'enemistat del poble Derrota dels Rana. Els anti-Rana formen govern amb el Partit del Congrés Nepalès (NCP) Tribhuvan manté la monarquia absoluta
1955	Març	Mor Tribhuvan El succeeix Mahendra , el seu fill
1959	Febrer	. Reforma política Primera Constitució multipartidista Eleccions per a una càmera de representants Guanya el NCP (aliat de Shah des de la revolució de 1951)
1960	Desembre	Mahendra destitueix el 1er ministre <i>Bishewar Prasad Koirala</i> Suspèn el parlamento y la Constitució Empresona els membres del NCP
1962		El Rei crea una Constitució que prohibeix els partits polítics i es proclama monarca amb poder absolut: SISTEMA PANCHAYAT
1963	Abril	Anomena un primer ministre
1972	Gener	Mor Mahendra i es succeït per Birendra Birendra continua amb el Sistema Panachayat És la reencarnació del Deu hindú Vishnu
1980		Birendra convoca un Referèndum constitucional per a establir si continuar amb el Sistema Panchayat o la democràcia. Guanya per un 55% el Sistema Panchayat. El Rei promet reformes.

ANY	MES	FETS
1985		El NCP comença una campanya de desobediència civil perquè es restauri el sistema de multipartits
1986		Intent d'eleccions però son boicotejades pel NCP
1989		Disputa comercial i trànsit entre l'Índia i el Nepal que dona lloc al bloqueig de les fronteres amb Dheli i debilita la seva situació econòmica
1990		El NCP i els comunistes s'alien al Front Unit d'Esquerres per a exigir una Constitució democràtica i monarquia
	Abril	Fora repressió de les forces de seguretat
		Birendra accepta el multipartidisme. Formació d'un govern de coalició del NCP
	Novembre	Proclamació d'una Constitució en la qual la sobirania pertany al parlament i al govern
1991	Maig	Eleccions, que guanya el NCP Primer Ministre <i>Girija Prasad Koirala</i>
1994	Novembre	Eleccions, que guanya el Partit Comunista del Nepal-Marxista Leninista Unificat (NKP-EML)
1995	Setembre	Moció de censura dels congressistes. Govern de coalicions. Primer Ministre: <i>Bahadur Deuba</i>
1996		El Nepal firma amb l'Índia el Tractat de Mahakali, sobre el riu Mahakali
	Febrer	Rebel·lió armada del Partit comunista del Nepal Maoista (NKP-M), escissió del NKP_EML. "guerra del poble". Es crea la policia de la Força armada (FPA)
1997		Continua la inestabilitat política. <i>Bahadur Deuba</i> és cessat i el substitueix <i>Lokendra Bahadur Chand</i> qui, poc després, és reemplaçat per <i>Bahadur Thapa</i>

ANY	MES	FETS
1998		<i>Bahadur Thapa</i> dimiteix i, al seu lloc, torna <i>Prasad Koirala</i>
1999		Eleccions, que torna a guanyar el NCP. Primer ministre <i>Krishna Prasad Bhattarai</i>
2000		<i>Krishna Prasad Bhattarai</i> dimiteix i torna <i>Prasad Koirala</i> dirigint el novè govern en 10 anys
2001	Abril	El partit comunista convoca una vaga general
	Juny	Regicidi Dipendra accedeix al tron després de, suposadament, haver intentat suïcidar-se per cometre el regicidi Dipendra mor a les 72 hores i el succeeix Gyanendra
	Juliol	<i>Prasad Koirala</i> dimiteix en no poder fer front als atacs dels comunistes <i>Bahadur Deuba</i> , nou ministre Converses de pau entre el primer ministre i Prachanda (líder del NKP-M) NKP-M trenca la treva per no veure concedides les seves peticions (executiu d'unió nacional, Assemblea)
	Novembre	Gyanendra declara l'Estat d'emergència Restricció de les llibertats de moviment i d'expressió El rei cataloga als insurgents com a "terroristes" Moblització de l'exèrcit real per primer cop
2002		Intenses lluites El NKP-M declara l'alt al foc i és refusat pel govern

ANY	MES	FETS
2002		<i>Bahadur Deuba</i> visita diversos països entre ells el Regne Unit i els EEUU en busca d'ajut. El govern de Bush li dona 20 milions de dòlars
	Abril	El Partit comunista convoca una vaga nacional de cinc dies
	Maig	Moti al primer ministre <i>Bahadur Deuba</i> Gyanendra dissol el parlament i convoca eleccions anticipades just en el moment en què s'havia de debatre al parlament si es prorrogava o no l'Estat d'emergència. En dissoldre's el govern ho perllonga 3 mesos més.
	Octubre	Gyanendra destitueix <i>Bahadur Deuba</i> per incapacitat de convocar eleccions . Cancel·la els comicis . Assumeix plens poders fins que es designi govern i posposa les eleccions programades pel novembre L'11 d'octubre nomena primer ministre <i>Bahadur Chand</i>
2003	Gener	Treva comunista . Converses informals . Les dues parts es comprometen a no continuar violant els drets humans . El govern els retira la qualitat de terroristes
	Març	Líders del NKP-M negocien amb el govern excoent a la resta de partits polítics Tots els partits polítics demanen la restauració del parlament
	Maig	Dimissió de <i>Bahadur Chand</i> Nomenament del primer ministre <i>Bahadur Thapa</i>

ANY	MES	FETS
2003	Agosto	Es trenca el procés de pau <ul style="list-style-type: none"> . Negativa del govern d'accedir a la proposta dels maoistes: convertir el rei en una mera figura . Els Maoistes refusen un executiu de transició Tornen els atemptats i els atacs
	Setembre	Els comunistes fan una crida a la vaga general de tres dies
	Octubre	Refús de la proposta de mediació de l'ONU El Nepal inicia una campanya en contra de la proliferació d'armes lleugeres
2004	Abril	El Nepal entra a l'OMC
	Maig	Tot i la prohibició de manifestar-se, congressistes i comunistes protesten exigint normalitat democràtica <i>Bahadur Thapa</i> dimiteix
	Juny	<i>Bahadur Deuba</i> , de nou primer ministre
	Agost	Els maoistes bloquegen les comunicacions de Katmandú 20 segrestats nepalesos són assassinats pels seus captors a l'Irak fet que desencadena violentes protestes a Katmandú
2005	Febrer	Gyanendra torna a proclamar l'estat d'emergència <ul style="list-style-type: none"> . S'atribueix plens poders . Destitució del govern . Línees telefòniques i Internet tallat . Polítics sota arrest domiciliari . Aeroport internacional tancat . Crea un gabinet sota el seu mandat

ANY	MES	FETS
2005	Febrer	<ul style="list-style-type: none"> . Gyanendra, president del Consell de Ministres . Llença una oferta de diàleg als maoistes . Prohibeix durant 6 mesos qualsevol crítica a l'Estat d'emergència . Suspensió de la llibertat de reunió, el dret a la privacitat o el dret a la protecció contra la detenció preventiva Reaccions . Oposició dels comunistes i congressistes per considerar que es tracta d'una violació de la Constitució . Els Maoistes no volen negociar y fan una crida a la vaga general . Els EEUU i el RU, que venen armes al govern per acabar amb els insurgents, condemnen l'actuació del rei . L'ONU també en contra . El Govern de l'Índia, el suport del qual és bàsic per Gyanendra, també condemna la seva actuació . La Xina i el Pakistan no intervenen per no interferir en assumptes interns . Els EEUU no fan una declaració formal de suspensió d'enviament d'armes . Finalment, el 12 d'aquest mes, el RU i l'Índia suspenen l'enviament d'armes El Consell de Ministres crea La Comissió Real pel Control de la Corrupció
	Març	<ul style="list-style-type: none"> Alliberen als antics primers ministres i dirigents polítics però se'ls torna a detenir per corrupció

ANY	MES	FETS
2005	Abril	<p>Manifestacions alentades pels partits polítics que són durament reprimides per les forces de seguretat</p> <p>L'exèrcit real i l'escamot segueixen combatent</p> <p>De retorn de la cimera especial d'estadistes asiàtics i africans a Djakarta</p> <p>. Gyanendra aixeca l'estat d'emergència</p> <p>. Continua amb les seves supremes atribucions, prohibició de manifestar-se, de convocar vagues..</p>
	Maig	<p>L'Índia, com a premi a l'actuació del rei, reprèn el subministrament d'armament</p> <p>Partits polítics es manifesten per acabar amb l'autocràcia i obliguen a Gyanendra a fer-ho</p>
	Juliol	<p>Els partits polítics refusen els candidats del rei per ser ministres</p>
	Setembre	<p>El NCP deixa de donar suport a la monarquia dels Shah</p> <p>Prachanda declara una treva unilateral durant 3 mesos</p>
	Novembre	<p>El NKP-M acorda amb la resta de partits polítics deixar la lluita armada i sumar-se al bloqueig de forces civils de manera pacífica</p>
	Desembre	<p>El NKP-M allarga un mes més la treva</p>
2006	Gener	<p>En no haver-hi resposta el NKP-M reprèn els atemptats</p> <p>L'ONU denuncia la tortura i les atrocitats comeses per ambdós bàndols</p>
	Febrer	<p>Gyanendra promet</p> <p>. Comicis locals en els quals hi ha poca participació</p> <p>. Eleccions parlamentàries el 2007</p>

ANY	MES	FETS
2006	Febrer	La Cort Suprema considera que la Comissió Real pel control de la corrupció és inconstitucional . Dissol l'òrgan . Anul·la les seves decisions
	Març	Els partits democràtics i el partit comunista arriben a un nou acord de continuar negociant una agenda per celebrar eleccions constituents
	Abril	Manifestacions i vaga general indefinida Repressió amb les armes de foc per les forces de seguretat Els convocants refusen la trucada de Gyanendra pel diàleg per les pròximes eleccions del 2007 Desenes de milers de nepalesos desafien la prohibició i es manifesten per demanar la derrota del rei Repressió duríssima per part de les forces de seguretat Gyanendra ofereix la designació d'un primer ministre pels partits i la devolució del poder executiu al govern . Bona acollida per la comunitat internacional que tenia por d'una revolució antimonàrquica . Però no és suficient pels partits polítics que volien restablir el parlament, Assembla constituent i despullar dels poders reals al rei Gyanendra no pot fer front a la situació . En 18 dies de disturbis, 19 morts . Economia al punt del col·lapse per les vagues . Paralització del transport . Encariment dels productes de primera necessitat

ANY	MES	FETS
2006	Abril	<p>Gyanendra canvia d'estratègia</p> <p>. Restableix el legislatiu</p> <ul style="list-style-type: none"> . Es disculpa amb els familiars de les víctimes . Retorna als partits la responsabilitat de dirigir la nació <p>Els partits polítics accepten i cessen les protestes</p> <p>El NKP-M dona una nova treva de 3 mesos</p> <p>Gyanendra nomena a <i>Prasad Koirala</i> com a primer ministre sota designació de la resta de partits</p> <p>Primera sessió de la Càmera de Representants en la qual <i>Koirala</i> proposa</p> <ul style="list-style-type: none"> . Pla de pau amb els maoistes . Eleccions per formar una Assemblea Constituent
	Maig	<p>El govern proclama l'alt al foc com a resposta al NKP-M</p> <p>Carta Magna del govern per retallar les atribucions del monarca</p>
	Juny	<p>Trobada directe entre el primer ministre i Prachanda</p> <p>Noruega, Dinamarca i l'ONU es disposen a facilitar el diàleg de pau</p> <p>L'ONU havia desenvolupat un paper de supervisió d'alt al foc, decomís de les armes i supervisió de la desmobilització del partit comunista</p>
	Juliol	<p>El govern nepalès demana a l'ONU que supervisi el desarmament dels maoistes i les forces de seguretat</p> <ul style="list-style-type: none"> . Els maoistes, descontents per no haver sotmès la decisió a un acord previ

ANY	MES	FETS
2006	Juliol	La Comissió nacional de drets humans denuncia que, durant l'alt al foc, hi ha hagut 20 morts L'ONU insta a que participin les dones en el procés de pau (resolució CS 1325)
	Setembre	Els maoistes no accediran al desarmament definitiu fins que no s'hagi assolit un acord polític sobre qüestions clau

Referències bibliogràfiques i recursos d'Internet

1. Llibres i articles

ADAMS, BRAD: "Nepal at the precipice", Palm Coast 2005, pp. 121-134. Foreign Affairs, Vol.84.núm 4, Juliol-Agost, 2005.

CONSTITUTION OF THE KINGDOM OF NEPAL (1990)

FRIENDS FOR PEACE: "Countries in conflict and processing of peace. Lessons from Nepal." Maig de 2006

FRIENDS FOR PEACE: "The Maoist insurgency and Nepal-India relations". Març de 2006-10-29

FUNDACIÓN CIDOB: Biografia de líders polítics: "Gyanendra Bir Bikram", Setembre de 2006

INTERNATIONAL CRISIS GROUP: "Nepal Crisis, Mobilising International Influence", Asia Briefing nº 49, 19 d'abril de 2006

INTERNATIONAL CRISIS GROUP: "Nepal: From People Power to Peace", Asia Report nº 115, 10 de maig 2006

RAMÍREZ, PHILLIPE: "La guerre populaire au Nepal: d'où viennent les maoístas?". Paris, 2002. pp. 47-64. Hérodote, 4rt. Trimestre, núm. 107, 2002.

SOUTH ASIA MONITOR: "Nepal's Crisis Deepens". Número 86. 1 de setembre de 2005

2. Informes

AMNISTIA INTERNACIONAL: El Nepal, Informe Anual 2002

AMNISTIA INTERNACIONAL: El Nepal, Informe Anual 2003

AMNISTIA INTERNACIONAL: El Nepal, Informe Anual 2004

AMNISTIA INTERNACIONAL: El Nepal, Informe Anual 2005

ESCOLA CULTURA DE PAU: Anuari 2006 de processos de pau

FMI: "Nepal: Poverty Reduction Strategy Paper Progress Report",
Setembre de 2005

NACIONS UNIDES: Comissió de Drets Humans, 62º període de sessions. "Grups i individus específics: èxodes en massa i persones desplaçades. Informe del Representant del Secretari General sobre els drets humans dels desplaçats interns, Sr. Walter Kälin", del 7 de gener de 2006. E/CN.4/2006/71/Add.2

NACIONS UNIDES: Comissió de Drets Humans. Resolució 2005/78 del 20 d'abril de 2005

NACIONS UNIDES: Alt Comissionat de les Nacions Unides pels Drets Humans. "Informe sobre la situació dels Drets Humans i les activitats de la seva Oficina, inclosa la cooperació tècnica al Nepal". 16 de setembre de 2005

NACIONS UNIDES: Comissió de Drets Humans, 59º període de sessions. "Drets civils i polítics, incloent qüestions de desaparicions i execucions sumàries. Qüestió de les desaparicions forçades o involuntàries. Informe del grup de treball sobre Desaparicions Forçades o Involuntàries". 21 de gener de 2003. E/CN.4/2003/70

NACIONS UNIDES: Comissió de Drets Humans, 58º període de sessions. "Els drets civils i polítics, en particular les qüestions relacionades amb la tortura i la detenció. Informe del grup de treball sobre la Detenció Arbitrària". 19 de desembre de 2001. E/CN.4/2002/77.

NACIONS UNIDES: Oficina de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides pels Drets Humans al Nepal. "Report of investigation into arbitrary detention, torture and disappearances at Maharajgunj RNA barracks, Kathmandu, in 2003 – 2004"

NACIONS UNIDES: Oficina de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides pels Drets Humans al Nepal. "Investigations into violations of international humanitarian law in the context of attacks and clashes

between the Communist Party of Nepal (Maoist) and Government Security Forces". Gener – Març 2006.

NACIONES UNIDAS: Comisión de Derechos Humanos, 62º período de sesiones. "Los derechos civiles y políticos, en particular las cuestiones relacionadas con: la tortura y la detención. Informe del Relator Especial sobre la tortura y otros tratos o penas crueles, inhumanos o degradantes: Manfred Nowak", de 9 de enero de 2006. E/CN.4/2006/6/Add.5

NACIONES UNIDAS: Comisión de Derechos Humanos, 57º período de sesiones. "Derechos Civiles y políticos, en particular las cuestiones de las desapariciones y las ejecuciones sumarias. Informe de la Relatora Especial sobre las ejecuciones extrajudiciales sumarias o arbitrarias, Sra. Asma Jahangir, presentado en cumplimiento de la resolución 2000/31. Misión al Nepal". E/CN.4/2001/9/Add.2. 9 de agosto de 2000.

PNUD: "Nepal Human Development Report 2004. Empowerment and Poverty reduction"

PNUD: El Nepal, Informe sobre el desarrollo humano del 2005

UNIÓN EUROPEA: UE's relations with Nepal.

http://ec.europa.eu/comm/external_relations/nepal/intro/index.htm

UNFPA: "Country Profile for Population and Reproductive Health", www.unfpa.org/profile/nepal.cfm

UNCTAD: "An investment guide to Nepal. Opportunities and conditions", Gener de 2003

3. Recursos de Internet

AMNISTIA INTERNACIONAL: Asia Pacific, Nepal.

<http://web.amnesty.org/library/esl-npl/index>

ESCOLA CULTURA DE PAU: www.pangea.org/unescopau

FRIENDS FOR PEACE: www.friendsforpeace.org.np

FUNDACIÓ CIDOB: www.cidob.org

GOVERNMENT OF NEPAL: www.nepal.gov.gov.np/index_eng.php

HUMAN RIGHTS WATCH: Asia, Nepal.

<http://hrw.org/doc/?t=asia&c=nepal>

INTERNATIONAL CRISIS GROUP:

www.crisisgroup.org/home/index.cfm?!=4

KATMANDÚ POST: www.kantipuronline.com

MINISTERI D'ASSUMPTES EXTERIORS DEL NEPAL:

www.mofa.gov.np

NACIONS UNIDES: www.un.org.np

NEPAL NEWS: www.nepalnews.com

OFFICE OF THE UNITED NATIONS HIGH COMMISSIONER FOR

HUMAN RIGHTS IN NEPAL: <http://nepal.ohchr.org/>

Síntesi històrica i introducció al conflicte¹

Mario López Areu*

1. Introducció al conflicte

Des de la creació de l'estat nepalès al segle XVIII, el Nepal ha estat governat per règims autoritaris de la dinastia monàrquica dels Shas i l'aristocràcia dels Ranas. Abans de la revolució de 1990, només durant un curt període de temps, del 1959 al 1960, el poble nepalès va gaudir d'un període de democràcia parlamentària. Aquesta experiència política va impedir la implantació d'una experiència democràtica a la societat nepalesa, però aquesta va donar una benvinguda entusiasta al nou model al 1990 amb l'esperança de canvi tan desitjada després de tants anys de subdesenvolupament econòmic i social.

La societat i l'elit intel·lectual nepalesa, influenciats en part pel col·lapse de la URSS i la tercera onada de democratització al Tercer Món, van promoure amb intensitat a finals dels anys vuitanta, un canvi de règim al Nepal. No va ser fins el 1990 quan l'aixecament popular, conegut com Janajati Andolan, va forçar al rei Birendra a acceptar el desmantellament del règim autoritari conegut com "el sistema panchayat" i la instauració d'una monarquia parlamentària.

El nou règim democràtic, però, va ser incapaç de crear la tan desitjada estabilitat política, desenvolupar l'economia nacional o promoure un model social equitatiu. Al 1994 la falta d'estabilitat

¹ Article traduït del castellà per Sílvia Llimos.

* Politòleg especialista en Àsia Meridional

política va desencadenar una crisi de governabilitat que va produir, en els següents cinc anys, vuit governs diferents.

La inestabilitat política i l'estancament econòmic van forçar el 4 de febrer de 1996 una nova crisi. Baburam Bhattarai, un dels líders comunistes del país, en representació del Partit Comunista del Nepal (Maoista), va lliurar al Primer Ministre Sher Bahadur Deuba un llistat de 40 demandes polítiques que havien de ser assumides pel govern per tal d'evitar l'inici d'un aixecament armat per part del PCN (M). Aquest paquet de demandes estava dividit en tres camps: nacionalisme, democràcia i qualitat de vida.

El govern de Deuba va refusar l'amenaça i aquell mateix any va començar un conflicte entre el PCN (M) i l'estat nepalès que s'ha cobrat fins el moment més de 13.000 vides i el desplaçament d'unes 150.000 més.

La guerrilla maoista controla actualment la pràctica totalitat de les zones rurals del país, mentre que el govern manté el seu control sobre les zones urbanes i la capital Katmandú.

L'1 de juny de 2001 el príncep hereu, Dipendra, va assassinar al seu pare el rei Birendra juntament amb la seva mare i altres membres de la seva família. Aquesta massacre familiar va portar al tro a Gyanendra, germà del difunt rei Birendra, i actual monarca nepalès molt criticat pel seu caràcter autoritari. El polèmic nou rei, Gyanendra, va decidir, al febrer de 2005, suspendre el Parlament de la mateixa manera que l'empresonament massiu de membres tan de la societat civil com del govern i la classe política, sota l'argument de que el govern i la classe política eren incapaços de liderar la lluita contra la guerrilla maoista. Tot i això, després d'un

any de govern autoritari, la situació no va millorar i un nou alçament popular va forçar al monarca a retornar el poder al depositat Parlament i a l'aliança de set partits democràtics oposats al seu règim.

2. Causes

L'origen del conflicte maoista al Nepal té diverses causes dins dels diferents àmbits, però totes elles molt importants. Aquestes causes han estat utilitzades d'una manera molt hàbil per part de líders del PCN (M) per aconseguir un major suport social per la seva causa.

Una primera causa va ser l'exclusió de partits minoritaris del procés constitucional. La Comissió constitucional encarregada de la redacció del nou text estava formada per només tres forces polítiques, el Partit del Congrés Nepalès (CN), el Partit Comunista del Nepal (Unificació Marxista Leninista) i la Monarquia. El caràcter excoent de la Comissió basava la seva naturalesa en l'intent per part de l'elit social CHHEM (Caste Hill Hindu Elite Male), representada per aquestes tres forces, de protegir els seus interessos davant de les demandes de canvi expressades per la resta de la societat nepalesa.

Altres organitzacions i partits polítics de caire regionalista - nacionalista, Dalit, pro-drets de la dona, etc. van ser exclosos, per part de la coalició política CHHEM, del procés de presa de decisions. L'única raó argumentada pel portaveu de la Comissió constitucional va ser la necessitat de protegir la unitat cultural i política de l'estat nepalès. Quan, més tard, certes demandes van ser exposades per part dels grups exclosos del procés, demandes com la protecció dels drets de la dona, la igualtat de llengües, la protecció de cultures

indígenes o la naturalesa secular de l'estat davant de l'oficialitat de l'hinduisme, aquestes també van ser refusades per la Comissió com a nimietats. Entre els grups exclosos es trobava el Front d'Unitat Popular, la coalició política de la que va néixer el PCN (M). Aquesta falta de receptivitat, per part de la Comissió, ha servit al PCN (M) com a argument per atacar l'elit política democràtica nepalesa de falta de transparència i d'exclusió de grups minoritaris davant la naturalesa incloent maoista.

En l'àmbit social, la Constitució va ser formulada de manera que arrossegava serioses deficiències. Tres articles en especial haurien de ser recalcats. L'article 4 defineix el Nepal com un estat oficialment hindú, excloent majories tan significatives com la budista, la musulmana i les religions indígenes. L'article 9, que discrimina entre gèneres a l'hora d'obtenir la ciutadania nepalesa, només a través del pare pot un descendent obtenir la nacionalitat. Per últim, l'article 12 produeix un buit legal a l'hora de protegir les llibertats fonamentals, ja que aquestes poden ser restringides en cas que "l'activitat d'un individu o grup soccavi la unitat de l'estat", un text molt ambigu que pot ser interpretat de diferents maneres.

Aquests i altres articles han desenvolupat, durant el període democràtic, una institucionalització de la discriminació social i legal de dones, dalits i grups indígenes nepalesos. Aquests grups, avui, són els més arduos defensors de la guerrilla maoista, en especial a la part més occidental del Nepal.

En termes econòmics, hi ha diverses causes a tenir en compte. Òbviament existeix el problema del subdesenvolupament econòmic del país. Amb una renda per càpita de \$240 i un creixement del PIB del 4,9% (bastant baix per un país amb un avantatge comparatiu

excepcional), el Nepal es troba entre els països més pobres del món d'acord amb les estadístiques de l'ONU i el Banc Mundial. El país depèn de l'agricultura de subsistència i una indústria de poc valor afegit (majoritàriament catifes i tèxtil tradicional). Però una de les causes més importants de l'auge maoista ha estat la distribució asimètrica de l'economia nacional. Mentre que a la vall de Katmandú existeixen uns nivells de vida força acceptables, a districtes occidentals tals com Rolpa, Jajarkot i Salyan els salaris mitjos són un 25, un 19 i un 17% més baixos respectivament que a Katmandú, i els seus índexs de desenvolupament humà un 45, un 44 i un 35% més baixos respectivament. A l'àrea de Katmandú l'esperança de vida és de 59 anys mentre que a les zones rurals és de 42. Mentre els nivells d'alfabetització són del 51% a Katmandú a les zones rurals són un 37%. Per últim, la renda per càpita nacional és de \$220 mentre que a Rolpa, un dels centres neuràlgics de la insurrecció, és de \$110.

Una segona causa econòmica són les relacions feudals de producció. Dels 120 països analitzats pel Banc Mundial al seu Informe Global de 1987, el Nepal tenia el nivell més alt de dependència agrícola. Un 57% de l'economia nacional depèn del sector agrícola, que ocupa, al mateix temps, un 93% de la força laboral del país. No obstant, 1,2 milions de llars a les zones rurals del Nepal no posseeixen terres pel cultiu en propietat (un 25% del total), això equival a 1 de cada 6 milions de camperols. El sistema conegut com Kamaiya, il·legalitzat oficialment l'any 2000, explota als camperols sense terra a través del pagament del lloguer del terreny que treballen, en comptes de pagar una mensualitat per la terra i ser capaços de vendre els seus productes al mercat, els camperols reben la justa alimentació a canvi del seu treball, sent incapaços d'augmentar el seu capital per a obtenir una millor tecnologia o un terreny en propietat, al mateix

temps que milloren la qualitat de la terra. Els impostos per terres, igual que les ajudes estatals per la tecnologia, no són progressius al Nepal, beneficiant als grans terratinents.

La òbvia importància del sector agrícola nepalès per part dels membres més desfavorits de la societat i la falta de suport a aquests grups per part de l'Estat, han beneficiat en gran mesura al PCN (M) que recluta i obté suports d'una manera molt significativa de la població rural.

Finalment, cada any, al Nepal mig milió de joves en edat de treballar es troben a l'atur, la gran majoria d'ells a les zones rurals, convertint-se en objectius fàcils pel reclutament a les files de la guerrilla.

En l'àmbit polític són dues les causes principals que cal analitzar l'estructura estatal súper-centralitzada al Nepal, i la incapacitat dels partits democràtics per crear governs i polítiques d'estat estables.

L'estat súper-centralitzat nepalès està basat en la idea de la democràcia delegada, exposada per Guillem O'Donnell, basada en un fort poder executiu que lideri el rumb polític per desenvolupar el país quan la població no està educada en l'experiència democràtica. Aquest model, no obstant, crea diverses dificultats. D'una banda, limita la transparència i la capacitat de control al govern per part del poder legislatiu o Parlament produint un abús de poder per part dels governs. Un segon problema és la falta de poder real pels governs locals que es troben amb deficiències pressupostàries a l'hora de dur a terme les seves funcions. Com el Parlament és incapaç de controlar al govern financerament, l'executiu al Nepal és l'únic poder estatal que pot promoure una legislació pressupostària. Els

membres de la perifèria i zones rurals no poden defensar, al Parlament, un major finançament dels governs locals. Aquesta falta de recursos per les institucions locals soccava les seves capacitats per tal de promoure programes de desenvolupament econòmic i social a les zones rurals perpetuant el subdesenvolupament socioeconòmic en aquestes àrees. Al mateix temps, la influència militar i propagandística maoista a les zones perifèriques no pot ser contrarestada pel govern ja que els seus representants, els governs locals, es troben mancats de recursos, mentre que els maoistes condueixen a tots els seus al reclutament i adoctrinament de la població en aquestes àrees.

La segona causa, la incapacitat dels parits democràtics per crear governs i polítiques d'estat estables, està directament relacionada, al mateix temps, amb la naturalesa súper-centralitzada de l'Estat nepalès. Com que el poder real al Nepal es troba en el poder executiu, els partits polítics han de guanyar aquest poder per no patir un complet aïllament polític a l'oposició. És la dinàmica de la súper-centralització de l'Estat el que ha impedit el diàleg i consens polític entre les diferents forces al poder i a la oposició. Com que el Parlament té un poder molt limitat i poc valor en termes d'oposició política, aquesta oposició és exercida al carrer i a través de formes de resistència directa contra l'Executiu. Això desencadena, al mateix temps, l'ús de l'aparell repressor de l'Estat d'una manera partidista per part del govern. Per últim, la falta de transparència i control del govern per part del poder legislatiu promou, al mateix temps, la politització de la burocràcia estatal, ja que els seus llocs són ocupats per gent afina al partit que està al poder, enfront del model weberian de meritocràcia.

3. Conseqüències

Les conseqüències del conflicte maoista al Nepal són, pel moment, difícils de predir, en especial en una societat extremadament pobre i multicultural que, tot i haver patit pocs episodis de violència interna, ha patit una forta politització des dels inicis del conflicte.

En el context social, sense dubte s'ha de destacar l'augment del sentiment nacionalista en grups ètnics i la militarització d'aquest degut a la seva incorporació al moviment maoista. Ambdós desenvolupaments poden tenir sèries conseqüències en termes de possibles alçaments militars d'índole separatista en el futur per part d'aquests grups.

D'altra banda, una seriosa conseqüència ha estat, a la vegada, la polarització de la societat nepalesa en tres grups d'opinió, pro-monàrquica, pro-maoista i pro-democràtica. L'escalada de violència *vigilant*, grups de veïns armats acusats d'executar a d'altres membres de les seves comunitats acusats de ser maoistes. Aquesta polarització pot tenir conseqüències futures d'ajustaments de comptes per execucions extra-judicials durant el període del conflicte.

Per últim, en l'àmbit social, l'erosió de drets fonamentals a través de tortures, restricció de la llibertat de premsa, de reunió i empresonaments extra-judicials, creen preocupants precedents per la seva violació en un futur, després de la fi del conflicte.

En termes econòmics, les conseqüències són òbvies. La reducció del creixement del PIB del 4,9% anteriorment mencionat als anys 90 a un mer 0,5% al 2002. La reducció de la inversió estrangera directa

al país, a l'igual que la caiguda del turisme (35% del PIB). D'altra banda, la destrucció d'infraestructures i capital humà, tant de morts i desplaçats com de ferits crònics, va tenir serioses conseqüències pel futur desenvolupament de les zones rurals més remotes. I, per últim, l'augment de la despesa militar enfront de la despesa en desenvolupament, de la mateixa manera que una major influència de la institució armada en les decisions polítiques en cas d'un intent de reducció d'aquest percentatge del pressupost per part de futurs governs post-conflicte.

En l'àmbit polític, la deslegitimació social de la classe política i el sistema democràtic. I, en segon lloc, existeix un perill, tot i que menor degut als recents desenvolupaments polítics en el procés de pau, de l'evolució de l'estat nepalès en un estat fallit a causa de la perpetuació del conflicte sense límits o objectius polítics clars, com el cas de Somàlia o la República Dominicana del Congo.

4. Context i impacte internacional

La paradoxa sobre el Nepal és la seva popularitat al món occidental per la seva condició de país oriental, l'Everest, la comunitat sherpa i per ser el lloc on va néixer Buda. No obstant, els mitjans de comunicació occidentals no han informat sobre el conflicte d'una manera detallada. La raó resideix en el baix nombre de víctimes mortals, en comparació a conflictes com el de Darfur, i l'absència d'atacs contra occidentals o a Katmandú, centre comercial, polític i turístic del país.

En relació a la implicació d'actors internacionals en el conflicte, tot i que no hi ha hagut cap tipus d'acció militar directa, diferents països

mantenen una implicació diplomàtica important a l'igual que el suport logístic i econòmic de l'estat nepalès.

EEUU s'ha limitat a incloure als maoistes a la seva llistat de grups terroristes i a emmarcar el conflicte dins de la Guerra contra el Terror de l'Administració Bush, defensant la democràcia davant de tots dos, el PCN (M) i el Rei Gyanendra.

El Regne Unit com a antiga potència colonial a la regió es manté alerta del desenvolupament del conflicte però sense una gran implicació.

La Xina té por d'una desestabilització a la regió del Nepal i a l'associació entre maoisme nepalès i règim comunista xinès.

Finalment, la Índia té por d'un possible finançament, per part del PCN (M), de les guerrilles maoistes, naxalistes, al seu propi territori i una major influència de la Xina al Nepal obrint un segon front, després de Pakistán, al mateix temps que perdent el control sobre els recursos hidràulics nepalesos, protegits pel tractat indi-nepalès de Mahakali i que el PCN (M) ha promès rescindir. De la mateixa manera, la Índia, amb un creixement anual del 9%, no estaria interessada en un focus de desestabilització al subcontinent que pogués reduir la inversió estrangera directa al país.

Una oportunitat històrica per al procés de pau a Nepal¹

María Villellas Ariño*

A finals del mes d'abril, el Rei Gyanendra decretava la reobertura del Parlament nepalès després de diverses setmanes d'intenses protestes socials que havien costat la vida a una vintena de persones. El Parlament havia romàs tancat des que el mes de febrer de l'any 2005 el Rei va suspendre totes les seves activitats mitjançant un auto cop d'Estat pel qual assumia tots els poders de l'Estat. Les protestes que van portar al derrocament de Gyanendra havien estat organitzades per una coalició que agrupava els set principals partits democràtics d'oposició i el grup armat d'oposició maoista. La fi del règim monàrquic va tenir com a conseqüència més immediata que, de manera unilateral, el grup armat maoista va declarar un alto el foc, inicialment de tres mesos, declaració d'alto el foc que va ser seguida dies després pel Govern interí format després de la reobertura del Parlament.

La fi *de facto* del règim monàrquic d'una banda, i la declaració d'alto el foc feta per les dues parts d'una altra, han obert les portes a un procés de negociacions de pau que pot posar fi al conflicte armat iniciat l'any 1996 i que al llarg d'aquesta dècada ha causat uns 13.000 morts. De fet, aquestes negociacions entre maoistes i Govern s'han vingut desenvolupament al llarg dels darrers mesos en un procés no exempt de dificultats.

¹ Article traduït del castellà per Glòria Yanguas

* Investigadora de l'Escola de Cultura de Pau

L'any 1996 el grup armat d'oposició Partit Comunista del Nepal (maoista) van agafar les armes amb l'objectiu de derrocar el règim monàrquic i d'instaurar una república maoista. Les greus deficiències democràtiques en un país afectat per la pobresa, el feudalisme i les desigualtats estaven al transfons d'aquest conflicte que ha transcorregut de manera quasi ininterrompuda al llarg de l'última dècada.

1. Antecedents de l'actual procés de pau

És necessari tenir present que el Nepal ja compta amb un historial d'intents de posar fi al conflicte armat, el més important d'aquests va tenir lloc l'any 2003. Al·ludir a aquest procés a l'hora d'analitzar el que actualment està tenint lloc esdevé necessari per poder extreure algunes lliçons que permetin advertir sobre els errors que no s'haurien de tornar a cometre.

El gener de l'any 2003 s'anunciava un alto el foc i començava un procés de negociacions entre el Govern monàrquic i els maoistes. Aquest procés va durar fins a finals del mes d'agost d'aquell mateix any i les delegacions que representaven a cada una de les parts van mantenir tres rondes de negociacions. El més destacable d'aquell moment, a més evidentment de l'existència mateixa d'un acord d'alto el foc i la fi temporal de la violència, va ser que ambdues parts van acordar un codi de conducta que havia de guiar el comportament tant dels maoistes com de les FFAA nepaleses durant el transcurs de les negociacions de pau.

No obstant això, la manca de confiança entre les parts; les contínues violacions del codi de conducta i de l'acord d'alto el foc; les acusacions mútues que aquesta aturada en el conflicte armat

estava sent utilitzada per les dues parts per al rearmament i enfortiment intern; i la negativa del Rei a participar directament en les negociacions de pau, la qual cosa donava un perfil polític certament baix al procés, van fer fracassar els esforços de pau que s'havien iniciat en aquell moment.

Cal afegir que als factors de caràcter intern enumerats es van sumar d'altres de caràcter extern. Així, no podia aïllar-se el Nepal del context internacional en aquell moment, quan la qüestió de la lluita antiterrorista centrava (com continua passant a l'actualitat) les agendes de pau i seguretat de governs influents com ara el dels Estats Units. El grup armat maoista va ser inclòs a les llistes d'organitzacions terroristes dels EUA, i el govern nepalès havia rebut al llarg d'aquests anys fons i ajuda militar per part del govern nord-americà per donar suport a les operacions de contrainsurgència, la qual cosa va afegir nous obstacles a un ja de per si difícil procés de pau.

A més, hem d'assenyalar que al centre de l'agenda maoista sempre ha estat la qüestió de la monarquia i la seva abolició, en el marc de l'ideari republicà que ha guiat el grup armat, pel que difícilment s'hauria pogut arribar a un acord que abordés qüestions substancials. El Rei Gyanendra mai no hauria negociat amb els maoistes la desaparició de la monarquia.

Com acostuma a passar, la ruptura de les negociacions va tenir com a conseqüència el reinici del conflicte armat amb molta més virulència i al llarg d'aquests anys la situació dels drets humans al país només ha fet que empitjorar.

2. La revolució popular i les negociacions de pau

El procés de pau que té lloc actualment al país té algunes diferències substancials comparat amb el que va tenir lloc l'any 2003. Algunes d'aquestes diferències permeten fer pensar que ens trobem davant d'una oportunitat històrica, que si els actors protagonistes aprofiten adequadament permetria d'entreveure un futur de pau no gaire llunyà.

La primera de les diferències té a veure amb l'origen d'aquest procés. Des del maig de l'any 2005, mesos després del cop d'Estat perpetrat pel Rei Gyanendra, es va iniciar un procés de diàleg entre els maoistes i els principals partits polítics, agrupats en una coalició d'oposició al règim monàrquic. Aquest procés de diàleg va cristal·litzar en un acord a què es va assolir el mes de novembre del mateix any i que contemplava una agenda comú de dotze punts per fer front a la monarquia. L'organització *International Crisis Group* va assenyalar tres qüestions especialment importants d'aquest acord entre partits i maoistes². En primer lloc, l'acord formalitzava l'oferta maoista d'integrar-se en un sistema polític multipartidista i establia que el fòrum acceptable per a portar a terme una revisió constitucional seria una assemblea constituent electa. En segon lloc, tant els partits com els maoistes reconeixien els errors comesos durant l'anterior procés i es comprometien a millorar el seu comportament, i reafirmaven el seu compromís amb els drets humans incloent les llibertats civils i polítiques. Finalment, ambdues parts van fer una crida a una assistència externa i imparcial dirigida per les Nacions Unides o per una altra organització internacional

² International Crisis Group, *Nepal's new alliance: the mainstream parties and the maoists*, 28 November 2005
<http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=1265&l=1>

fiable, que pogués supervisar les eleccions o l'acantonament dels combatents.

Es tracta de tres aspectes fonamentals que demostren un salt qualitatiu en el procés. El cop d'Estat perpetrat pel Rei el febrer de 2005 havia demostrat que la democràcia només arribaria al Nepal per la via de canvis estructurals. Així que la unió de l'oposició, ja fos de caràcter polític o armat, davant del règim monàrquic permetia entreveure també majors possibilitats d'èxit. A més, semblava evident que els partits polítics havien acceptat un pacte amb els maoistes només després d'haver aconseguit un compromís ferm per part dels darrers d'una major aposta per la via política i negociada per aconseguir la democràcia al Nepal, i no tant per la via de les armes.

Els mesos que van seguir a l'acord entre oposició armada i política van ser mesos de tensió creixent al país i d'una protesta popular cada cop més gran als carrers, evidenciant les debilitats del règim al que ja només li quedava recórrer a la força per fer front al descontent social.

Així doncs, quan el Rei decideix la reobertura del Parlament, forçat per les mobilitzacions massives, el procés compta amb una sèrie d'actius molt importants que fan preveure possibilitats de fracàs molt menors a les de l'anterior procés de pau. Els canals de comunicació entre el nou Govern format després de la caiguda de facto de Gyanendra i el grup armat estan oberts i són, malgrat les dificultats, molt més fluids. I a més, i potser això sigui el més important, ambdues parts compten amb una mínima plataforma comuna per llimar les diferències que han existit entre l'oposició política i l'oposició armada des que el conflicte es va iniciar l'any

1996. Això no vol dir que el procés hagi estat exempt de dificultats, els desacords entre maoistes i partits polítics han estat considerables, però el punt de partida ha estat força favorable, en comparació amb altres situacions de conflicte armat en les quals s'inicia un procés de negociacions. Maoistes i partits polítics parteixen d'una "victòria" sobre el règim monàrquic, amb un acord previ i alguns objectius comuns, com pot ser la restauració de la democràcia al país, tot i que amb visions molt diferents del que és la democràcia per a cada una de les parts.

Una altra de les novetats d'aquest procés ha estat la seva internacionalització mitjançant la presència en diferents nivells i de diferents maneres d'actors externs. Com s'ha assenyalat anteriorment, en el procés de pau fracassat de l'any 2003, la presència externa va ser pràcticament nul·la. En canvi, en aquest cas, la situació és diferent. L'acord entre partits polítics i maoistes va tenir lloc a l'Índia, país on es van celebrar les reunions prèvies a la consecució d'aquest acord i que va suposar la primera pedra de l'actual procés. A més, també podria haver actuat com facilitador d'aquest procés, tot i que el Govern indi no ho hagi reconegut. En qualsevol cas, difícilment podrien haver-se celebrat aquestes trobades, en què va estar present Prachanda mateix (líder del grup armat) sense el coneixement, per no dir el consentiment, del Govern indi.

3. L'agenda de les negociacions

En aquests mesos han tingut lloc diverses rondes de negociacions, i el Primer Ministre Girija Prasad Koirala i el líder maoista Prachanda han mantingut diverses trobades directes. L'agenda d'aquestes reunions ha estat centrada en diferents qüestions bàsiques.

En primer lloc ha estat la qüestió dels combatents i l'armament, sobre la qual no s'ha aconseguit cap pacte fins al moment. Sobre aquest tema s'han produït avanços i retrocessos al llarg dels mesos. Inicialment va semblar que existia un acord pel qual el Govern acceptava aquarterar les FFAA i els maoistes es comprometien a concentrar les seves armes en una sèrie de campaments i a confinar-hi els seus combatents. A més, les dues parts acordaven que les Nacions Unides supervisessin tant aquest procés com l'electoral. No obstant això, posteriorment, Prachanda se'n va desdir afirmant que no confinaria els seus combatents fins que no s'hagués aconseguit un acord sobre qüestions polítiques substantives. És a dir, que tot i que es comprometien a no fer ús de la violència, rebutjaven la desmobilització i desarmament fins que no s'arribés a l'acord polític. Més recentment, des del grup armat s'han matisat aquestes afirmacions assenyalant que sí s'ha arribat a un acord per a l'acantonament a quarters de combatents i soldats i l'emmagatzematge de les armes, però que no es procedirà al lliurement d'aquestes armes a les Nacions Unides fins que es produeixi la definitiva abolicció de la monarquia.

Aquesta afirmació ens porta a la segona de les qüestions importants, que és la referent a l'agenda política de les negociacions. Un cop es va restaurar el Parlament després de les protestes populars, el Govern i el grup armat van arribar a un acord inicial que comprenia la dissolució del Parlament i l'establiment interí d'un Govern en què estarien integrats els maoistes, a més de la celebració d'eleccions a una Assemblea Constituent en la qual es podria decidir sobre el futur de la monarquia. No obstant això, la integració dels maoistes en les institucions polítiques encara continua pendent, bàsicament en funció dels acords a què s'arribin respecte la qüestió del desarmament. Els obstacles continuen, la

qual cosa apunta a que tard o d'hora s'haurà d'aconseguir un acord sobre aquesta matèria, tot i que de moment sembla el dilema de l'ou o la gallina, què ha de venir abans, un acord polític o el desarmament?

On sí sembla que hi ha un major consens és a la necessitat de celebrar al més aviat possible unes eleccions constituents que permetin la creació d'un Parlament legítim que pugui elaborar una nova Constitució sota paràmetres democràtics i que adopti una decisió, que òbviament haurà de comptar amb el suport del poble nepalès, sobre la qüestió de la monarquia. Malgrat tot, s'han de destacar dues absències molt importants en aquestes negociacions. En primer lloc la relacionada amb la manca de participació de les dones i en segon lloc el debat sobre les causes estructurals del conflicte. L'absència de les dones no constitueix una excepció, sinó la tònica general en la pràctica totalitat de les negociacions de pau que actualment estan tenint lloc al món. Han estat nombroses les veus que han assenyalat que les dones nepaleses no han gaudit de cap reconeixement malgrat el paper tan important que van tenir tant durant les setmanes que van durar les protestes que van desembocar en la caiguda del règim monàrquic, com en el moviment d'oposició que s'ha organitzat en els darrers anys des que la democràcia nepalesa patís un greu retrocés amb la suspensió del funcionament del Parlament.

Per aquest motiu, des del moment en què el Govern i els maoistes van iniciar les converses de pau encaminades a posar fi al conflicte armat, les organitzacions de dones nepaleses, en coalició amb representants de la comunitat internacional han reclamat un espai de participació en aquest procés de pau.

La importància del moment actual al Nepal recau no només en el fet que podria suposar la fi del conflicte armat, sinó també en que els factors polítics i armats han acordat portar a terme una refundació del règim fins ara efectiu al país, mitjançant l'elaboració d'una nova Carta Magna.

L'absència de les dones en aquest procés pot tenir conseqüències greus per al seu futur, ja que la legislació en vigor al país ha estat molt discriminatòria per a les dones nepaleses. No obstant això, alguns canvis que s'han produït recentment semblen evidenciar que existeix un cert marge de maniobra que podria obrir una porta a una major equitat, almenys en l'àmbit legislatiu. I perquè aquestes millores es puguin donar, es fa imprescindible comptar amb les aportacions i participació de les dones, sense les quals, la incorporació de la perspectiva de gènere difícilment tindrà lloc.

Cal assenyalar que al començament de les converses per a la reforma Constitucional, únicament una dona havia estat designada pels maoistes per integrar el comitè encarregat de portar a terme les consultes i negociacions amb el Govern i la delegació governamental era completament masculina, com acostuma a ser habitual a la majoria de processos i negociacions de pau. No obstant això, les pressions de les organitzacions de dones i de les Nacions Unides van portar al Govern a adquirir el compromís de que s'inclourien dues dones en aquest comitè. A més es van produir diverses declaracions en un sentit semblant efectuades per diferents representants polítics, destacant la importància de que les dones gaudissin d'un major espai de participació en l'àmbit polític. Malgrat tot, de moment no s'ha passat de les paraules als fets i les declaracions no han estat concretades en mesures pràctiques.

Aquestes reivindicacions, liderades fonamentalment per dones activistes a organitzacions de la societat civil, majoritàriament pertanyents a organitzacions de defensa dels drets de la dona, han rebut el suport de sectors de les Nacions Unides, com ara UNIFEM.

La segona de les absències fa referència a les causes estructurals del conflicte armat: la pobresa, l'exclusió, la manca de democràcia i d'oportunitat per a un país amb índexs alarmants de pobresa. Així, i tot que les qüestions polítiques són de gran rellevància per a la transformació del Nepal en una societat més justa i equitativa, s'hi hauria de fer una menció més explícita i no reduir tot el debat i discussions a la qüestió de la monarquia. El Nepal es troba davant d'una oportunitat històrica que si les diferents parts aprofiten adequadament podria no només posar fi al conflicte armat que ha assolat el país des de 1996, sinó també contribuir a la veritable democratització del Nepal. Esperem que no passi com en anteriors ocasions i que les parts enfrontades i actualment negociadores actuïn amb la responsabilitat que el poble nepalès es mereix.

Nepal: la situació dels drets humans

Jordi Baltà*

1. Introducció

Després de 10 anys de guerra, en els darrers mesos el Nepal ha estat escenari d'una onada de manifestacions multitudinàries contra la monarquia i de la declaració d'altos el foc per part del govern i del principal grup armat d'oposició. A partir d'això, i de la devolució del poder al Parlament per part del rei Gyanendra, des de la primavera de 2006 s'obren noves perspectives per a la resolució del conflicte i la construcció de la pau.

Des de 1996, el país ha passat per una crisi de drets humans molt greu, que ha estat motiu d'atenció regular per part de la comunitat internacional de drets humans. L'experiència internacional mostra que en el procés de transició a la democràcia cal prendre mesures per resoldre els abusos i violacions dels drets humans pendents, si es vol que la pau sigui duradora.

Per la transcendència que han tingut en els anys de conflicte i la importància que adquireixen en el moment actual, hi ha tres temes especialment significatius: impunitat; restriccions a la llibertat d'expressió i d'associació; i impacte del conflicte sobre la població civil.

* Amnistia Internacional - Catalunya

2. Impunitat

En els 10 anys que van de 1996 a principis de 2006, el Nepal s'ha significat per l'elevat nombre de segrestos, "desaparicions", homicidis i altres formes de violència. Segons diverses fonts, haurien mort de 12.000 a 14.000 persones com a conseqüència d'un conflicte que ha enfrontat les forces de seguretat de l'Estat, grups armats d'oposició entre els quals destaca el Partit Comunista del Nepal (maoista) (PCN(m)) i milícies pròximes al govern.

Els constants canvis en el panorama polític, i especialment períodes d'estat d'excepció com el decretat a principi de 2005, han contribuït a la inestabilitat i han fomentat la radicalització dels grups armats.

"Desaparicions"

Entre 2003 i 2004, el Nepal va ser el país del món on van "desaparèixer" més persones. Amnistia Internacional va registrar 418 casos de "desaparició" entre agost de 2003 i agost de 2004, mentre la Comissió Nacional de Drets Humans va denunciar 707 casos en el mateix període.

Si bé des de llavors la pressió internacional ha permès algunes millores, especial pel que fa nombre de "desaparicions", no s'ha abordat la impunitat de fons: molts casos del passat segueixen sense resoldre, i les condemnes, quan n'hi ha, han estat molt lleus. Per això, aquest és un dels temes que caldrà abordar de manera més decidida en el moment actual.

Legislació contra el "terrorisme"

Les successives lleis i ordenances sobre "activitats terroristes i subversives" aprovades pel govern anterior, i que segueixen en vigor, permeten la detenció en secret de les persones arrestades, sense ordre judicial i sense càrrecs, que es podia prolongar fins a un any.

La detenció en règim d'incomunicació incrementa el risc de patir tortures i maltractaments. El setembre de 2005, després d'una visita al Nepal, el relator especial de les Nacions Unides sobre la Tortura va arribar a la conclusió que la policia, la policia armada i l'exèrcit practicaven tortura i maltractaments de manera sistemàtica per obtenir confessions i informació.¹ El novembre del mateix any, el Comitè contra la Tortura de l'ONU va expressar la seva preocupació per les informacions relatives a un ús sistemàtic de la tortura i els maltractaments per part del personal responsable de fer complir la llei, així com pel clima d'impunitat que envoltava aquesta qüestió.²

En els darrers mesos, bona part de les persones detingudes d'acord amb la legislació antiterrorista han estat posades en llibertat, mentre d'altres segueixen detingudes acusades de delictes comuns.³

¹ Vegeu "Misión a Nepal. Informe del Relator Especial sobre la tortura y otros tratos o penas crueles, inhumanos o degradantes, Sr. Manfred Nowak", Consell Econòmic i Social de les Nacions Unides, E/CN.4/2006/6/Add.5, 9 de gener de 2006.

² Vegeu Comitè contra la Tortura, "Conclusiones y recomendaciones del Comité contra la Tortura: Nepal", CAT/C/NPL/CO/2, novembre 2005.

³ Sobre això, vegeu l'informe de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides pels Drets Humans, "Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the human rights situation and the activities of her Office, including technical cooperation, in Nepal", A/61/374, presentat a l'Assemblea General de l'ONU, 22 de setembre de 2006.

Acció del PCN(m)

Entre els abusos dels drets humans comesos pel PCN(m) al llarg dels anys destaquen especialment els homicidis il·legítims i els segrestos. Dels segrestos n'han estat víctimes sobretot els funcionaris, els membres de les forces de seguretat o familiars seus, i professors i estudiants. Sovint, els estudiants i professors segrestats han estat obligats a passar per sessions d'“educació política”; el fet que alguns joves no tornessin d'aquest període fa pensar que podrien ser reclutats i passar a formar part dels grups armats.

Acció del poder judicial

Davant d'aquesta situació de greus violacions i abusos dels drets humans, l'acció del poder judicial ha estat escassa. En poques ocasions s'han detingut els responsables dels actes, i les sancions imposades han tendit a ser molt mínimes. D'altra banda, és habitual que les compensacions econòmiques a les víctimes imposades pels tribunals quedin sense pagar: l'octubre de 2004, es calculava que cap de les 19 víctimes de tortura a les quals els tribunals havien concedit una compensació econòmica en els 8 anys anteriors no havia rebut el pagament corresponent.

Situació actual

L'actual inici de procés de pau dóna esperances que es pugui posar fi a aquesta situació d'impunitat i es resolguin les violacions de drets humans comeses en el passat.

Els bons propòsits en aquest sentit expressats pel nou govern a partir de maig de 2006 i la creació de comitès d'investigació sobre les "desaparicions" i sobre la situació dels drets humans al conjunt del país a partir de febrer de 2005 són un pas positiu.

Cal dir, amb tot, que les declaracions no sempre han anat acompanyades de recursos suficients en el mateix sentit: el Comitè sobre Desaparicions creat al juny dins el Ministeri de l'Interior compta amb una sola persona, que al juliol va haver d'admetre davant la Cambra de Representants que li seria impossible fer investigacions.⁴

El PCN(m) ha mostrat signes de col·laboració amb l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Drets Humans (ACNUDH) i amb la policia nacional, ha fet declaracions públiques en el sentit de posar fi a segrestaments i amenaces i ha creat oficines per facilitar la resolució dels casos de desaparició i normalitzar la situació.

Tot i això, s'han seguit registrant alguns homicidis i possibles casos d'extorsió i segrestament per part del PCN(m), segons l'ACNUDH, especialment en zones allunyades de la capital.⁵

D'altra banda, s'han estès "tribunals populars" a zones on abans no n'hi havia, fet que no garanteix la justícia dels processos judicials i que mostra les dificultats de l'Estat per establir un sistema oficial de justícia estès a tot el territori. Tot i que el PCN(m) està facilitant el retorn d'alguns desplaçats interns, en ocasions el retorn es veu condicionat a comparèixer davant d'aquests tribunals populars. La

⁴ Alt Comissionat de les Nacions Unides pels Drets Humans (2006), A/61/374.

⁵ Vegeu Office for the High Commissioner for Human Rights in Nepal, "Human rights abuses by the CPN-M. Summary of concerns", setembre de 2006.

debilitat de la policia nacional i el temor que el PCN(m) guanyi pes després d'unes futures eleccions explica que les forces de seguretat de l'estat no s'hi vulguin enfrontar.

3. Restriccions a la llibertat d'expressió

L'observació de la realitat del Nepal els darrers anys fa evident el dinamisme de la premsa i les organitzacions de defensa dels drets humans, així com el pes de les mesures de restricció de la llibertat d'expressió i d'associació.

Censura

Segons Reporters sense Fronteres, més del 50% dels casos de censura coneguts al món el 2005 van tenir lloc al Nepal: prohibició de l'emissió de notícies a les emissores FM, bloqueig de pàgines web, confiscació d'equips de mitjans de comunicació, utilització política de la publicitat, etc.⁶

Detenció de manifestants

En diversos períodes de manifestacions per part de l'oposició s'han produït centenars de detencions de manifestants pacífics, que després poden restar dies detinguts. S'observa un increment progressiu del nombre de participants en aquestes activitats; tot i que la majoria són pacífics, la repressió constant pot animar alguns a optar per la violència.

⁶ Reporters sense Fronteres, *Annual Report 2006*, disponible a www.rsf.org.

El precedent més recent van ser les manifestacions de l'abril de 2006, majoritàriament pacífiques. Segons dades de l'ACNUDH, més de 4000 manifestants van ser ferits per l'acció de les forces de seguretat en aquest període.

Llibertat d'associació i defensors dels drets humans

El novembre de 2005, un nou Codi de Conducta de les ONG restringia les llibertats d'expressió i d'associació. El Tribunal Suprem va suspendre l'aplicació del Codi poc després.

Les detencions i l'assetjament dels defensors dels drets humans al país han estat també un motiu de preocupació periòdic.

Comissió Nacional de Drets Humans

Al llarg dels darrers anys, les autoritats del país han posat diversos obstacles al treball de la Comissió Nacional de Drets Humans. Durant l'Estat d'excepció decretat l'hivern de 2005 es va impedir que alguns comissionats sortissin de Katmandu, i per tant se'n limitava la capacitat de documentar i prevenir violacions de drets humans.

Uns mesos després es van introduir canvis en el procediment d'elecció dels comissionats, fet que feia témer un major control per part del govern. Així, en el darrer període del govern monàrquic, la Comissió ha rebut nombroses crítiques de les ONG de drets humans tant pel procediment de nomenaments com per les seves activitats.

4. Impacte sobre la població civil

La magnitud i la durada del conflicte han afectat de diverses maneres la població civil del Nepal. Les 200.000 persones desplaçades al llarg dels anys en són una de les expressions més clares. El sorgiment, en la darrera fase del conflicte, de "forces de defensa rural", milícies suposadament armades pel govern i que s'enfronten als grups armats d'oposició, és un pas més en el trasllat del conflicte a la vida quotidiana, ja que les seves accions afectaran els familiars de membres de les forces de seguretat, càrrecs de l'administració de l'Estat i les administracions locals, etc.

Pobresa com a conseqüència del conflicte

Els bloquejos a la circulació d'aliments i de medicaments, en un país de configuració majoritàriament rural i amb molts nuclis aïllats de població, així com els obstacles al treball de les ONG i agències humanitàries, agreugen la situació de pobresa que afecta molta gent.

Segons dades del Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD), el 82% de la població del Nepal viu amb menys de dos dòlars al dia, i el 40% de la població es troba per sota del lílndar nacional de pobresa.⁷

El país ocupava el 2005 el lloc 136 en l'Índex de Desenvolupament Humà (IDH) del PNUD, i, si bé ha anat guanyant posicions al llarg dels anys, manté indicadors preocupants en esperança de vida (61

⁷ Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament, *Human Development Report 2005. International Cooperation at a Crossroads: Aid, trade and security in an unequal world* (Nova York: PNUD, 2005). Disponible a <http://hdr.undp.org>.

anys), alfabetització (49% de la població), escolarització (61%) i renda per càpita (1420 dòlars / any). En el conjunt del món, es troba en la franja mitjana-baixa pel que fa a IDH.

Col·lectius d'especial risc: menors d'edat

Els menors d'edat i les dones es troben entre els col·lectius que pateixen més l'impacte del conflicte. Segons la Coalició per Acabar amb l'Ús dels Infants Soldat, en els últims anys les forces armades del Nepal han utilitzat menors de 16 anys com a espies o missatgers. Les forces de seguretat de l'Estat també han atacat menors d'edat que es creia que tenien relació amb el PCN(m). Alguns han estat detinguts d'acord amb la legislació "antiterrorista".⁸

Les dificultats d'accedir a les zones dominades pel PCN(m) fan que sigui difícil donar xifres sobre els infants soldat que formen part d'aquest grup i les seves condicions de vida. Segons algunes estimacions, entre 1996 i 2003 haurien estat reclutats entre 2000 i 4000 menors d'edat. Segons la Comissió Asiàtica de Drets Humans, un 30% dels membres de les forces maoistes serien menors d'entre 14 i 18 anys.⁹

A partir de 2003 es registren segrestaments a gran escala en escoles, que serveixen per a sessions d'adoctrinament polític. En algunes ocasions, els menors d'edat no tornen després d'aquestes activitats.

⁸ Vegeu "Nepal", a Coalition to Stop the Use of Child Soldiers, *Child Soldiers Global Report 2004* (Londres: Coalition to Stop the Use of Child Soldiers, 2004). Disponible a www.child-soldiers.org.

⁹ Ibidem.

Les experiències de desarmament, desmobilització i reintegració social d'aquests menors són escasses, i resten un dels aspectes que caldrà abordar en el marc del procés de pau. En els darrers mesos sembla que el PCN(m) està permetent que algunes organitzacions internacionals avaluin la situació dels infants soldat, fet que pot ser una primera passa en el bon camí.¹⁰

L'experiència d'altres països mostra que serà fonamental oferir als antics infants soldat recursos per a la rehabilitació personal i oportunitats en el pla educatiu i laboral, per assegurar la consolidació del procés de pau.

Col·lectius d'especial risc: dones

Les dones han estat les víctimes no reconegudes del conflicte, que s'han trobat privades de l'accés a la protecció i la justícia. Entre els principals motius de preocupació en aquest àmbit hi ha les violacions per part de les forces de seguretat, els actes de violència en l'àmbit familiar i la discriminació davant la llei en matèries com la ciutadania o l'herència.

En el seu últim informe sobre el Nepal, el Comitè de les Nacions Unides per a l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació conta la Dona (CEDAW) destaca que en el període anterior s'havien revisat algunes lleis restrictives, però considera que encara hi ha feina a fer en aquest àmbit. Afirmar també que cal mantenir la lluita contra valors i tradicions que reforcen el model patriarcal (preferència per portar els nens a l'escola, negligència de l'atenció sanitària a les dones, casaments forçats de noies menors d'edat, poligàmia).

¹⁰ Alt Comissionat de les Nacions Unides pels Drets Humans (2006), A/61/374.

El poc valor atribuït a la salut i el benestar de la dona s'expressa també en l'elevada proporció de morts en el part (740 per 100.000) i en el fet que fins fa poc l'esperança de vida de les dones fos més baixa que la dels homes.

En contrast amb aquesta realitat, també s'observa una progressiva mobilització de les dones, que es tradueix en l'aparició de noves organitzacions de defensa dels drets de les dones i associacions de suport mutu.

5. Balanç final i situació actual

Els canvis en el panorama polític viscuts pel Nepal l'any 2006 ofereixen una oportunitat clau per revisar les violacions i abusos dels drets humans pendents i garantir així la solidesa del procés de pau. Els principals canvis viscuts en els darrers mesos pel que fa als drets humans es poden caracteritzar de la manera següent:

- Millora pel que fa a l'exercici del dret a la llibertat d'expressió i d'associació.
- Alliberament de presos polítics.
- Referències vagues als drets humans i obertura a abordar els temes pendents en aquesta matèria, però fins ara poca concreció de mesures, especialment per a col·lectius com els menors d'edat.
- Certa descoordinació de les mesures adoptades: en arribar al poder, el nou govern va crear una comissió d'investigació per analitzar les violacions dels drets humans

comeses a partir de febrer de 2005. Però, sense tenir encara les conclusions d'aquest òrgan, el govern està oferint compensacions a les víctimes i els seus familiars.

- Manca de recursos d'algunes mesures, com ara el Comitè sobre Desaparicions.
- Aparició d'organitzacions de víctimes i de familiars de víctimes de violacions i abusos dels drets humans, que demanen que s'aclareixin responsabilitats i es faci justícia pels seus casos.

Recomanacions

Les principals mesures que hauria de prendre el nou govern del Nepal en relació amb la situació dels drets humans al país són les següents:

- Cal adequar la legislació estatal al dret internacional, en matèries com ara la legislació antiterrorista.
- Cal donar suport al retorn dels desplaçats interns als seus domicilis. Fins ara se n'han de fer càrrec les ONG, per l'escàs suport de les autoritats, i no poden donar resposta a totes les necessitats.
- Cal establir un mecanisme independent i imparcial d'investigació exhaustiva de les violacions i abusos dels drets humans comesos en el passat, com a primer pas per fer justícia i oferir reparació a les víctimes. En aquest sentit, caldria recordar que la Comissió de Drets Humans de

les Nacions Unides va aprovar el 2005 uns "Principis i directrius bàsics sobre el dret de les víctimes de violacions de les normes internacionals de drets humans i del dret internacional humanitari a interposar recursos i obtenir reparacions", que es podrien aplicar en aquest cas.¹¹

- Cal que la comunitat internacional doni suport al procés de pau, asseguri l'estabilitat de l'alto el foc, sigui exigent pel que fa al respecte dels drets humans i pari atenció a la significativa participació de les forces de seguretat del Nepal en missions internacionals de manteniment de la pau.

El darrer informe presentat per l'ACNUDH a l'Assemblea General de les Nacions Unides valora d'aquesta manera l'evolució del país en l'últim any: *"Des de l'últim informe presentat a l'Assemblea General (octubre 2005) s'han produït millores considerables en la situació dels drets humans al país. El govern i el PCN(m) han reconegut en els seus acords que els drets humans són aspectes fonamentals del procés de pau. La societat civil, en el seu sentit més ampli, ha presentat moltes de les seves demandes en termes de drets humans. Hi ha expectatives que el procés de pau porti solucions a temes de drets humans pendents de fa molt temps, especialment formes de discriminació, prejudicis i abusos de grups marginats molt arrelades, així com desigualtats econòmiques."* A partir d'això, demana el següent: *"Fer que els responsables de la violència i de les violacions dels drets humans hagin de rendir comptes, per tal que acabi efectivament l'actual clima d'impunitat a nivell de l'Estat i*

¹¹ Resolució 2005/35 de la Comissió de Drets Humans de les Nacions Unides, 19 d'abril de 2005.

*del PCN(m), ha de ser una prioritat.*¹² Els drets humans han de ser al centre de l'agenda del procés de pau si es vol que la situació actual es consolidi.

¹² Comissionat de les Nacions Unides pels Drets Humans (2006), A/61/374, paràgrafs 78 i 80, traducció pròpia.